

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Bu gün sərhəddə görüşdür - anlaşma olacaqmı...
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 noyabr 2023-cü il Cümə axşamı № 215 (8351) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Innovasiya və startap sektorunda Azərbaycanın global reytingi niyə aşağıdır - rəy

Osman Gündüz:
"Bu reytinglərdə son 5 ilin dinamikasını təhlil edəndə görmək olar ki..."

yazısı səh.10-da

Kremlədən şok anons: Rusiya ilə NATO silahlı savaşı başlaya bilər...

yazısı səh.12-də

İlin sonunadək sülh mümkündürmü? - erməni spiker nə demək istədi...

yazısı səh.5-də

Gəncləri kriminal aləmə meyillənməkdən kim qorumamalıdır - ailə, məktəb, yoxsa...

yazısı səh.6-da

Orta dəhlizin böyük problemləri - təhlil

yazısı səh.4-də

Nikaha daxil olanların narkomaniya testindən keçməsi təklif edilib

yazısı səh.6-da

Qızılca və grip ölkədə epidemiya səviyyəsinə çatır - səbəb...

yazısı səh.14-də

Azərbaycanın "Qarabağ" gecəsi - bütün ürəklər Norveçdə döyünəcək...

yazısı səh.11-də

"TikTok"-u zişansız etmək olar? - kütləni necə nizamlamalı...

yazısı səh.7-də

Sumqayıtda 280 şagirdlik internat gimnaziyada 720 uşaq qeydiyyatdadır

yazısı səh.13-də

ABS BOYDA SƏHV: AZƏRBAYCAN BİR DAHA SÜBUT ETDİ Kİ...

Anti-Azərbaycan mövqeyi ilə tanınan amerikalı hərbiçinin geridönüşünün səbəbi; Ağ Ev administrasiyası "ziyanın yarısından" qayıtmağa qərar verdi; Blinkenin Əliyevə telefon zəngindən ortaya çıxan nəticələr - ilginç açıqlamalar

yazısı səh.9-da

Ölkənin psixoloq bəlası - "bazar var, gəlir" fəlsəfəsindən necə qurtulaq...

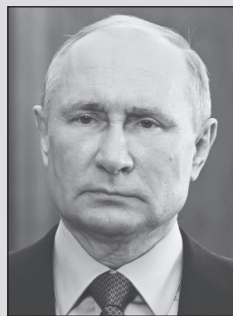
SN rəsmisi: "Bu məsələ hazırda böyük problemə çevrilib";
ekspert: "Diplomsuz işləyən psixoloqlara qarşı aidiyyəti qurumlar ən sərt addımlar atmalıdır"

yazısı səh.13-də

Hicran Hüseynova
erkən nikahlarla bağlı Dövlət Komitəsini sərt tənqid etdi

yazısı səh.2-də

Putin üçün sınaq ili - prezident seçkisi sakit keçəcək, yoxsa Qərbi çevriləcək...

yazısı səh.8-də

Netanyahu "davam" dedi - Qəzza savaşı nə ilə bitəcək?

yazısı səh.11-də

Ermənistan Azərbaycana qarşı təzminat iddiası hazırlayır

"Rəsmi İrəvan Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin "Kipr Türkiyəyə qarşı" işi üzrə 2014-cü ildə çıxardığı qərardan bəhrələnərək Azərbaycana qarşı AİHM-ə şikayət hazırlayır. Kipr AİHM-in sözügedən qərarı ilə Türkiyənin 90 milyon (kiprilərə dəyən mənəvi ziyanı görə) ödəməsi üçün qərarın əldə edilməsinə nail olub. Bir qədər fərqli məsələlər olsa da, Ermənistan Azərbaycana qarşı oxşar idda hazırlayır".

Bunu Bakupost.az-a açıqlamasında Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası İcraiyyə Komitəsinin sədri, hüquqşünas Sahib Məmmədov bildirib.

O qeyd edib ki, Qarabağdan köçən erməni mənşəli şəxslərin fərdi qaydada verəcəyi iddalar da ayrı olacaq. Onlar əsasən mülkiyyət hüququ və dəyən maddi və mənəvi ziyan məsələsini qoyacaqlar. Biz isə hələ də işğal olunmuş ərazilərdə bizə dəyən ziyanla bağlı Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə şikayət hazırlayıb verə bilməmişik. Azərbaycan AİHM mexanizmindən daha səmərəli istifadə edə bilərdi. Hələ də gec deyil".

Şagirdi döydüyü deyilən idarə müdürü işdən çıxdı

Rəfət Hacıyev

Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü Rəfət Hacıyev işdən çıxıb.

Xatırladaq ki, Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü Rəfət Hacıyev 9-cu sinif şagirdini döyüb. Hadisə Xaçmaz şəhər 4 sayılı tam orta

məktəbdə yaşanıb.

Təhsil ocağına yoxlamaya gələn Rəfət Hacıyev həmin məktəbin şagirdi 2007-ci il təvəllüdlü Mirzəyev Nizam Ramiz oğlunu döyüb. Məktəblinin valideynləri bu iddia ilə Xaçmaz Rayon Polis Şöbəsinə müraciət ediblər.

Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin Şimal regional qrupundan bildirilib ki, hadisə ilə bağlı müraciət daxil olub. Hazırda Xaçmaz RPŞ-nin təhqiqat bölməsində müvafiq araşdırma aparılır.

Azərbaycanda 1941-1945-ci il müharibəsinin neçə iştirakçısı qalıb?

1941-1945-ci illərdə baş vermiş İkinci Dünya müharibəsi iştirakçıları yaş artdıqca, həyatdan köçürlər.

Maraqlıdır, hazırda qocaman müharibə veteranlarından neçə nəfər sağdır?

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü il oktyabrın 1-nə 1941-1945-ci illəri əhatə etmiş İkinci Dünya müharibəsinin 27 nəfər iştirakçısı təqaüd alan şəxs kimi qeydiyyatdadır. Onların hər biri 330 manat Prezident təqaüdü alır.

Deputatdan ermənilərə tələb: "Yaylaqlarımızı da qaytarın!"

Bəxtiyar Əliyev

olan ermənilər məskunlaşdırılırdı.

Bunu parlamentin Regional məsələlər komitəsinin dünən keçirilən iclasında Milli Məclisin komitə sədri, deputat Bəxtiyar Əliyev deyib.

"Bu kimi faktları dünyaya çatdırmalıyıq. Bu gün isə görürük ki, Ermənistan sülhə qarşıdır. Hətta deyərdim ki, Ermənistan delimitasiyaya qarşıdır. Bunun bir neçə səbəbləri var. Olar bilirlər ki, işğaldan əlavə, onların yaylaq kimi istifadə etdiyi bezi kəndlər bizə qaytarılmalıdır", - deyə o bildirib.

Ovaxtı ermənilərin bizim əhaliyə etnik təmizləmə edərək tarixi torpaqlarımızdan çıxarmasının səbəbləri var idi. Belə ki, bizim dədə-baba torpaqlarımıza xaridə

Manat ucuzlaşacaq?

"Fitch Solutions" 2027-ci ildə manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsinin 1 manat 75 qəpik, 2028-ci ildən isə 1 manat 80 qəpik səviyyəsinə enəcəyini bildirib. Proqnoza görə, məzənnə 2033-cü ilə qədər 1 manat 80 qəpik səviyyəsində qalacaq.

Bəs bu göstəricilər nə qədər realdır? Manat yaxın illərdə ucuzlaşa bilərmə?

İqtisadçı Eldəniz Əmirov hesab edir ki, "Fitch Solutions"-ın verdiyi proqnozlar reallıqdan uzaqdır: "Çünki hazırda Azərbaycan tərəfi ciddi şəkildə manatın məzənnə stabilliyinin qorunub saxlanılmasına çalışır. Bunun da əsas səbəbi makroiqtisadi tarazlığın qorunmasıdır. Qarşıdakı dövərdə isə manatın məzənnəsində dəyişikliyin olması üçün qlobal

və yerli iqtisadiyyatda ciddi, fərqli situasiyanın yaranmasına ehtiyac var. Yeni neftin qiyməti kəskin aşağı düşərsə, o zaman manatın məzənnəsində hər hansı dəyişiklik ola bilər".

Ekspertlər hesab edirlər ki, manatın ucuzlaşması baş verərsə, bu, 1 manat 75 qəpik-1 manat 80 qəpik deyil, daha yüksək səviyyədə ola bilər.

Səhiyyə Nazirliyi ölkəyə grip əleyhinə peyvənd gətirib

Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyi ölkəyə grip əleyhinə peyvənd gətirib.

Nazirlikdən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Azərbaycanda grip və digər respirator xəstəliklər üzrə epidemioloji vəziyyət Səhiyyə Nazirliyinin daim diqqət mərkəzindədir. Bu məqsədlə Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən ölkə ərazisinə grip əleyhinə peyvənd gətirilib. Peyvəndlərin Bakı şəhəri üzrə paylanılması artıq başa çatıb. Hazırda peyvənd materiallarının respublikanın digər şəhər və rayonlarına çatdırılması davam edir və yaxın zamanlarda yekunlaşacaq. Azərbaycanda əhali arasında grip əleyhinə peyvəndlənmə könüllü şəkildə aparılır. Grip virusuna qarşı vaksinasia xəstəliyin profilaktikası üçün əhəmiyyətlidir.

Bir neçə məktəb direktoruna cəza-səbəb

"Şagird yerdəyişmələri ilə bağlı sistem mövcuddur, monitoring aparılır və buna uyğun addım atılır. Şagird yerdəyişməsi kütləvi xarakter daşıyan yerlərlə bağlı ciddi addım atılır".

Bunu Elm və Təhsil Nazirliyinin Məktəbəqədər və Ümumi təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Eşqi Bağirov yuxarı siniflərdə davamiyyətin aşağı olması və şagirdlərin hazırlıqla bağlı məktəbini kəndə dəyişməsinə cavab olaraq deyib.

O qeyd edib ki, ötən il bir neçə müəssisə rəhbəri, buna məsul şəxslər cəzalandırılıb. "Mütəmadi monitoring aparılır, aylıq əsasla xüsusilə yuxarı siniflərdə bununla bağlı hesabatlar hazırlanır".

Hazırda çoxuşaqlı ailələrdə neçə uşağa müavinət verilir?

Modern.az saytının Dövlət Statistika Komitəsindən əldə etdiyi məlumatda bildirilib ki, 2023-cü il oktyabrın 1-nə olan məlumatı görə, 1177 uşağa ayda 105 manat müavinət verilir.

Bunlar 5-dən çox uşağı

olan ailənin uşaqlarıdır.

2019-cu ildə keçirilmiş əhəlinin siyahıyaalınması zamanı 6 və daha çox uşağı olan 16169 ailə qeydə alınıb.

Çoxuşaqlı ailələrdən 7169-u şəhər yerlərində, 9000-i isə kənd yerlərində yaşayır.

Son siyahıyaalınma zamanı Azərbaycandakı çoxuşaqlı ailələr uşaqların sayına görə aşağıdakı rəqəmlərdə əks olunub:

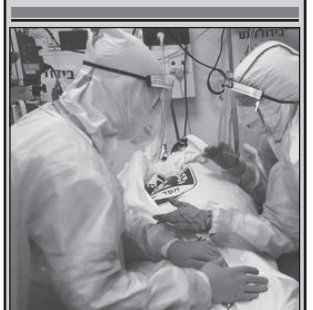
6 uşaqlı - 9332 ailə
7 uşaqlı - 3565 ailə
8 uşaqlı - 1748 ailə

Qarabağda ilk minaaxtaran qadınlar

Azərbaycanın ilk minaaxtaran qadınları ictimaiyyətə təqdim olunub.

APA xəbər verir ki, "Mina təhlükəsi ilə mübarizə: innovasiyalar ə qabaqcıl təcrübələr" mövzusunda beynəlxalq texniki konfrans zamanı ANAMA və istehsalçı şirkətlərin məhsullarından ibarət sərgi nümayiş olunub. Bu vaxt Azərbaycanın ilk qadın minaaxtaran qadınları da tədbir iştirakçılarına təqdim edilib.

Azərbaycanda koronavirusdan 5 nəfər ölüb

Azərbaycanda son 1 həftə ərzində (20-26 noyabr) koronavirus (COVID-19) infeksiyasına yoluxanların və peyvənd olunanların sayı açıqlanıb.

Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan Bakupost.az-a verilən məlumata görə, həmin müddətdə infeksiyaya 17 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb.

COVID-19-a yoluxan 14 nəfər sağalıb. Həftə ərzində analiz cavabı müsbət çıxan 5 nəfər ölüb.

İndiyədək ölkədə ümumilikdə 834 152 nəfərin xəstəliyə yoluxması faktı müəyyən edilib, onlardan 823 743 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, hazırda 37 aktiv xəstə var. Bu günə qədər 10 372 nəfər vəfat edib.

Məlumata görə, son həftə ərzində yeni yoluxma hallarının müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar 3 942, bu günə qədər isə ümumilikdə 7 715 867 test icra olunub.

Qeyd edək ki, son həftə ərzində virus əleyhinə vaksinasia etdirən olmayıb.

• İlərdir bölgələrdən Bakıya axının qarşısının alınması ilə bağlı danışıqlar, müxtəlif fikirlər səsləndirilir və təkliflər verilir. Hətta bu problemin həlli ilə bağlı dövlət proqramları da qəbul edilib. Bunlardan biri “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”dır və məqsəd o idi ki, regionların sosial-iqtisadi durumu düzəldikcə, insanlar işlə təmin olunacaq və paytaxta kütləvi axının qarşısı alınacaq. Amma biz reallıqda bunun tam əksini gördük, artıq il 2023-dür, həmin dövlət proqramının həyata keçirilməsi üçün qoyulan müddət də bitir, amma hələ də vəziyyət eynidir.

Hazırda demək olar ki, rayonlarda, ucqar kəndlərdə az-az adama rast gəlmək olur. Elə kəndlər var ki, hətta orada bir, ya iki sakin yaşayır. Kəndlilər bunun səbəbi kimi qeyd edirlər ki, kənd təsərrüfatı ilə, maldarlıqla məşğul ola bilmirlər, əldə etdikləri də zərəri heç ödəmir.

Bizimyo.info yazır ki, Azərbaycanda yeni iş yerlərinin əksəriyyəti Bakıda açılır. Rəsmi rəqəmlərə görə, yeni iş imkanlarının yalnız 19,6 faizi bölgələrin payına düşür. Yeni bu istiqamətdə 80 faizdən çox yenilik Bakıda olur. Azərbaycanda ilin ilk 9 ayı ərzində 60 min 906 yeni iş yerinin açıldığı iddia edilir. Bunun 12 mindən azı bölgələrin payına düşür. Yeni iş yerləri ilə bağlı statistika göstərir ki, bölgələrə münasibətdə böyük laqeydlilik var. Sanki ölkə Bakıdan və Abşeron yarımadasından ibarətdir. Bölgə camaatı iş axtarışındadır. Kəndlər işsizlik üzündən boşalır.

İqtisadçı, beynəlxalq hüquq üzrə ekspert Vüsalə Əhmədova mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Dövlət Statistika Komitəsinin 2023-cü il iyulun 1-nə olan məlumatına əsasən, Azərbaycanda iqtisadi fəal əhəlinin sayı 5 milyon 224,3 min nəfər təşkil edir, onlardan 4 milyon 934,5 min nəfərinin məşğul əhəli, yalnız 289,8 min nəfərinin yeni 5,5%-nin işsiz olduğu qeyd edilir: “Dövlət Məşğulluq Agentliyinin göstəricilərinə nəzər yetirsək, 2019-cu il üzrə agentliyin yerli qurumlarında işsiz statusu verilmiş şəxslərin sayı 81,272 nəfər göstərilir. İki dövlət qurumunun göstəriciləri arasında 256,58 faizlik bir fərq var, hansı ki, bu böyük bir fərkdir. Fikrimcə, hər iki dövlət qurumunun açıqladığı rəqəmlər həqiqəti əks etdirmir. Məlumdur ki, Dövlət Statistika Komitəsi işsizlərin sayını sorğu əsasında hazırlayır, Dövlət Məşğulluq Agentliyi isə işsiz kimi rəsmi qeydiyyatla alınmış əhəli sayını açıqlayır. Dövlət Statistika Komitəsi hər rayon və ya şəhərdəki əhəlinin cəmi 1%-ni sorğuya cəlb edir. Sorğu zamanı respondentlərdən son bir ayda iş axtarıb-axtarmadıqları soruşulur, şəxs son bir ayda iş axtarmayıbsa, işsiz kateqoriyasına daxil edilmir. Digər tərəfdən, bir şəxsin işsiz sayılması üçün son bir ayda Dövlət Məşğulluq Xidmətinə müraciət etmiş olması tələb olunur. Bilirik ki, ölkədəki iş-

sizlərin çox cüzi hissəsi məşğulluq xidmətində qeydiyyatda düşür.

“Məşğulluq haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu”na müvafiq olaraq, mülkiyyətində torpaq payı olanlar işsiz sayılmamaqdadır. İş tapacağına ümidi olmadığı üçün iş axtarmağı dayandıranlar, mövsümlük işlərdə işləyənlər, evdar qadınlar, işləməyə hazır olan tələbələr, günümüzə işləyənlər və minlərlə bu kimi insanlar işsiz kateqoriyasına daxil edilmir. Bütün bu faktorlar işsiz əhəlinin real sayını azaltmış olur. O cümlədən “İşsizlərin qeydiyyatına alınması qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı”na əsasən, məşğulluq mərkəzində qeydiyyatdan alındıqdan sonrakı 10 gün müddətində münasib iş axtarmaq məqsədilə üzrsüz səbəbdən şəhər, rayon məşğulluq mərkəzinə gəlməyənlər və ya bu müddət ərzində təklif edilən iki münasib işdən imtina edənlər, ilk dəfə iş axtaranlar, azadlıqdan məhrumetmə cəzası çəkənlər, maddə ilə işləyənlər, fərdi əmək fəaliyyəti ilə məşğul olanlar, mülkiyyətində torpaq payı olanlar və s. işsiz sayılır. Təbii olaraq, bütün bu kimi hallar işsizlərin sayı ilə bağlı həqiqi rəqəmlərin ortaya çıxmasına əngəl olur.

Xatırlayırsınızsa, COVID-19 pandemiyasının iqtisadi zərərçəkənlərini minimuma endirmək üçün hökumət 2020-ci ildə Tədbirlər Planı hazırladı. Plana əsasən, işsiz əhaliyə 190 manat həcmində birdəfəlik ödəniş verilməsi nəzərdə tutulurdu. Müavinətləri arasında 256,58 faizlik bir fərq var, hansı ki, bu böyük bir fərkdir. Fikrimcə, hər iki dövlət qurumunun açıqladığı rəqəmlər həqiqəti əks etdirmir. Məlumdur ki, Dövlət Statistika Komitəsi işsizlərin sayını sorğu əsasında hazırlayır, Dövlət Məşğulluq Agentliyi isə işsiz kimi rəsmi qeydiyyatla alınmış əhəli sayını açıqlayır. Dövlət Statistika Komitəsi hər rayon və ya şəhərdəki əhəlinin cəmi 1%-ni sorğuya cəlb edir. Sorğu zamanı respondentlərdən son bir ayda iş axtarıb-axtarmadıqları soruşulur, şəxs son bir ayda iş axtarmayıbsa, işsiz kateqoriyasına daxil edilmir. Digər tərəfdən, bir şəxsin işsiz sayılması üçün son bir ayda Dövlət Məşğulluq Xidmətinə müraciət etmiş olması tələb olunur. Bilirik ki, ölkədəki iş-

V.Əhmədova əlavə edib ki, işsizlik faizi hesablanarkən Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (International Labour Organization) standart hesablama metodlarından istifadə olunmasının daha məqsə-

Bölgələrdə “xalq qalmadı”, Bakıda isə iş yerləri...

Rəsmi rəqəmlərə görə, yeni açılan iş imkanlarının yalnız 19,6 faizi bölgələrin payına düşür

dəuğun olacağını düşü-
nür: “BƏT-ə görə 15 yaşdan yuxarı olan, tam iş günü əsasında hər hansı bir işdə işləməyən və son üç ayda iş axtarmış olan əhəli kəsimi işsiz sayılır. İnkişaf etmiş ölkələrdə bir şəxsin işsiz sayılması üçün son üç ayda məşğulluq xidmətinə müraciət etmiş olması tələb olunduğu halda, bizdə bu müddət 1 ay olaraq müəyyən edilib. İnkişaf etmiş ölkələrdə iş tapacaqlarına ümidləri yüksək olan insanlar müraciətlərini mütəmadi yenilədikləri halda belə, həmin ölkələrdə müddət 3 ay olaraq müəyyən edilir. Ölkəmizdə iş tapacaqlarına ümidi olmayan insanlardan hər ay iş üçün müraciətlərini yeniləmələrini gözləmək sadələşdirmə olardı. İlk dəfə iş axtaranlar, fərdi əmək fəaliyyəti ilə məşğul olanlar, mülkiyyətində torpaq payı olanlar, ali və ya orta ixtisas təhsili müəssisəsinə qəbul olanlar, hərbi xidmətdə olanlar, azadlıqdan məhrumetmə cəzası çəkənlər, iş tapacağına ümidi olmadığı üçün iş axtarmağı dayandıranlar, mövsümlük işlədənlər, evdar qadınlar, təqaüdcülər, işləməyə hazır olan tələbələr və ya əlillər, günümüzə işləyənlər, 10 gün müddətində münasib iş axtarmaq məqsədilə üzrsüz səbəbdən şəhər, rayon məşğulluq mərkəzinə gəlməyənlər və ya bu müddət ərzində təklif edilən iki münasib işdən imtina edənlər və minlərlə bu kimi şəxslər işsiz sayılır. Sistemin ən önəmli çatışmazlığı da məhz budur, yalnıcı rəqəmlər.

Həmçinin də minlərlə yeni iş yerlərinin açılması ilə bağlı statistikanın da real olduğuna şübhə ilə yanaşıram. Məsələn, həmin iş yerləri iqtisadiyyatın hansı sektorlarında, hansı ixtisas, peşə sahələrində açılıb? Və ya həmin iş yerlərində əmək haqqı səviyyəsi necədir? Bütün bunlar ictimaiyyətə açıqlanmalıdır ki, real vəziyyəti görə bilək. Fiziki şəxslərin dövlət qeydiyyatına alınması qaydaları sadələşdirildikdən sonra minlərlə insan VÖEN sahibi oldu. Hansı ki, əksəriyyəti deaktivdir. Bütün bu şəxslər ayrılıqda sahibkarlıq subyektləri kimi statistikağa daxil edilirsə, vəziyyət aydındır”.

İqtisadçı ekspert Eyyub Kərimli isə deyib ki, bu gün bölgələrdə iş yerləri məhduddur və buna görə də insanlar qazanc əldə etmək üçün bölgələrdən paytaxta üz tuturlar: “Həmçinin biznes qurmağın daha səmərəli və gəlirli olması baxımından da Bakı cəlbedicidir. Bunun qarşısını almaq üçün Bakı ilə regionlar arasında qeyri-bərabər iqtisadi inkişafın qarşısı alınmalıdır. Regionların tərzli və dinamik inkişafı təmin edilməlidir. Rayonlarda daha çox istehsal və emal müəssisələrinin açılmasına şərait yaradılmalıdır. Həmçinin kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan insanlar üçün stimullaşdırıcı tədbirlərə, güzəştli kreditlərə böyük ehtiyac var. Bütün bu məsələlər öz həllini tapsa, bölgələrdən paytaxta axın da azalar”.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”**

Bakıda tıxacların qarşısını almaq üçün yeni tətbiq

Bakıda sürücülər yollarda yaranan sıxlıqlar, qəzalar, aparılan təmir işlərindən əvvəlcədən xəbərdar ola biləcəklər. Bu məqsədlə yol-nəqliyyat infrastrukturunun cari vəziyyətinin təhlil olunması üçün yüksək dəqiqlikli 3D üç ölçülü elektron xəritənin və naviqasiya əsaslı mobil tətbiqin hazırlanması işlərinə başlanılıb.

Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin Nəqliyyatın İntellektual İdarəetmə Mərkəzindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, xəritədə bütün yolların, zolaqların, yol nişanları və svetoforların, körpü və tunellərin, ünvan məlumatlarının əks olunması, həmçinin onların asanlıqla yenilənmə imkanının yaradılması nəzərdə tutulub: “Bununla da yollarda yaranan problemlər (qəza, tıxac, təhlükəli hallar və s.) barədə sürücülər tərəfindən DİN NİİM-ə elektron qaydada məlumatların ötürülməsi və mobil telefonların orta sürət sensoru qismində istifadəsi təmin ediləcək.

Böyük Britaniyanın və Türkiyənin coğrafi informasiya sistemləri üzrə təcrübəli mütəxəssislərinin cəlb edildiyi layihə çərçivəsində Bakı şəhəri üzrə 6 min 235 km ərazidə çəkilmiş aparılıb. Hazırlanmış xəritə məlumatları vətəndaşlar tərəfindən istifadə ediləcək mobil tətbiqdə öz əksini tapacaq. Adıçəkilən tətbiq vasitəsilə vətəndaşlar xəritə üzərində müvafiq ərazilərdə aparılan təmir işlərinin, qəza hadisələrinin, tıxacların olmasını müşahidə edə biləcəklər. Bununla yanaşı, gələcəkdə tətbiq vasitəsilə vətəndaşların videomüşahidə kameraları vasitəsilə yollardakı vəziyyətə real vaxt rejimində baxış keçirə bilməsi də mümkün olacaq. Ümumilikdə mobil tətbiqin gələn il ərzində istismara verilməsi nəzərdə tutulur”.

Antiterror şəhidlərinin bank borcları tam şəkildə silinib

Bu ilin sentyabrında keçirilmiş antiterror tədbirləri zamanı şəhid olan hərbiçilərimizin borcları ilə bağlı Azərbaycan Banklar Assosiasiyası toplantı keçirmiş və şəhid olanların bank borcları silinməsi ilə bağlı qərar qəbul etmişdi.

Assosiasiyasının sədri Zakir Nuriyev Modern.az-a bildirib ki, Müdafiə Nazirliyi və Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən bizə təqdim olunan siyahıda təqdim olunan bütün şəhidlərin banklara olan hər növ borcları tam şəkildə silinib. O, silinən məbləğin nə qədər olduğunu açıqlamayıb. “Təqdim edilən bütün şəhidlərin banklara olan hər növ borcları tam şəkildə silinib. Bu, bir az həssas mövzudur. Neçə nəfər olmasından, məbləğin nə qədər olmasından asılı olmayaraq biz istəyirik ki, hamısının borcları silinsin”, - Zakir Nuriyev vurğulayıb.

Müdafiə Nazirliyinin məlumatında antiterror tədbirləri zamanı şəhid olan qulluqçuların sayı 192 nəfərdir.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Almaniya Federal Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Bruno Kalla görüşüb. Ermənistanın baş nazirinin ofisinin verdiyi məlumata görə, Ermənistan və Almaniya arasında əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilib.

Regionda gedən proseslərlə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb, qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə toxunulub. 2022-ci il dekabrın sonunda Ermənistan hakimiyyəti Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin yaradılması haqqında qanun layihəsini təsdiqləyib. Bu təşkilat hərbi kəşfiyyatın nəzarəti altında deyil, bu da ona başqa idarələrdən işçilər cəlb etməyə imkan verir. Almaniya Federal Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Kaldan əvvəl ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin rəhbəri Robert Börs və Britaniya kəşfiyyatı-MI6-nın rəhbəri Riçard Mur da İrəvana səfər edib. Xüsusilə Britaniya kəşfiyyatının rəhbərinin regiona ilk səfəri kimi İrəvanı seçməsi xeyli suallar doğurmuşdu. Bu, Londonun Cənubi Qafqazdakı proseslərə verdiyi önəmdən xəbər verir, amma aydın idi ki, belə səfərlər zamanı çox məxfi məsələlər müzakirə olunur.

Bu səfərlərdə bağlı qapılar arxasında konkret nələr müzakirə edildiyi bəlli deyil. Belə ehtimallar var ki, Qərb kəşfiyyatı regionda ən güclü şəbəkəsini İrəvanda qurmağa qərar verib. Moskvanın bu regionda təsirinin azalacağını gözləyən bir sıra böyük dövlətlər güc boşluğunu doldurmaq üçün səy göstərirlər. Türkiyə və İran ən fəaldır, lakin regiondan kənar oyunçular da (Fransa, Böyük Britaniya, ABŞ) regional pro-

Xarici kəşfiyyatlar İrəvana yerləşir

ABŞ və Britaniyadan sonra Almaniya kəşfiyyatının da Ermənistanda "mənzillənməsi" qeyri-adi hadisələrin yaxınlaşması signalı kimi görünür; politoloqla hərbi ekspertin fərqli baxışı...

seslərdə iştirakını açıq şəkildə göstərirlər. Üstəlik, kollektiv Qərb indi əsas həmlələrini İrəvanın Rusiyaya qarşı siyasi müqaviməti üzərində qurduqlarını açıq şəkildə nümayiş etdirir. ABŞ, Britaniyadan sonra Almaniya kəşfiyyatının da İrəvanda "mənzillənməsi" özlüyündə qeyri-adi hadisələrin yaxınlaşmaq signalı kimi görünə bilər.

Maraqlıdır ki, İrəvana səfər edən Almaniya kəşfiyyatının rəhbərinin Rusiya haqda mövqeyi heç də birmənalı qarşılanmamışdı. Məsələn, o

qeyd edib ki, Ukraynada hərbi əməliyyatlar başlayandan bəri Rusiyanın zəifləməsi əla-mətinə gəlməyib. Alman kəşfiyyatının rəhbəri onu da qeyd edib ki, Putinin hakimiyyət sisteminə nəzərəcərpacaq çatlar yoxdur. O əlavə edib ki, Qərb Ukraynaya mütləq dəstək verməyə, Rusiyanın "uzunmüddətli perspektivə və kütlələrə güvənmək strategiyası qalib gələ bilər". Şübhəsiz ki, bölgə mühüm əhəmiyyət kəsb edir və orada baş verən proseslərə diqqətin artması özlüyündə göz qaba-

ğındadır. Xarici kəşfiyyatların bu fəaliyyəti İran ətrafında baş verənlərlə hansısa şəkildə bağlıdır mı? Bəs niyə məxfi danışıqlar konkret olaraq İrəvanla gedir? Qərb kəşfiyyatı regiona yerləşməklə Rusiya agenturasına qarşı iş aparır, yoxsa Paşinyanı qoruyur?

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Məsavat"a bildirdi ki, ötən il ABŞ və Britaniya kəşfiyyat rəhbərlərinin səfərləri, indi də Almaniya kəşfiyyat xidmətinin rəhbərinin regiona gəlişi Rusiyanı bölgədən sıxışdırıb çıxar-

maq istiqamətində addımların tərkib hissəsidir. Onun sözlərinə görə, Ermənistan təhlükəsizlik sisteminin Qərb standartlarına uyğunlaşdırılması üçün dəstək verilməkdədir: "Amerika, Fransa hərbiçiləri ilə keçirilən təlimlər, fransız silahlarının alınması Qərbdən Ermənistanın hərbi sistemə verilən dəstəyin təzahürüdür. Eyni zamanda da Qərb dövlətlərinin kəşfiyyat rəhbərlərinin səfərləri Rusiya agenturasına qarşı ciddi şəkildə fəaliyyət göstərdiyini deməyə əsas yaradır. Yeni Ermənistanın həm müdafiə, həm təhlükəsizlik sisteminə dəyişikliklər üçün addımlar atılmaqdadır".

O.Qasımovla görə, Qərb İrəvandan pladsdarm kimi istifadə etməyə çalışır: "Burada İrana qarşı fəaliyyətin olması da istisna deyil. Ermənistan-da Amerikanın böyük səfərləri işləyir. İngilis və alman kəşfiyyatları da dünyada kifayət qədər güclü xəfiyyə sayılırlar. Ona görə regionda bundan sonra daha güclü rəqabətin şahidi olacağıq. Amma nəzərə alaq ki, Ermənistanın poliqona çevrilməsi onun üçün ciddi təhdidlər yaradır. Bun-

dan əlavə, Qərbin birtərəfli addımları, Azərbaycana qarşı bəyanatları bölgədə balans pozmasına səbəb olur".

Təhlükəsizlik eksperti Alp Arslan İmamqulunun fikrincə, bu dövlətlərin Cənubi Qafqazda maraqları var: "Ona görə bu səfərlərin olmasını normal qarşılamaq lazımdır. O demək deyil ki, həmin dövlətlərin Gürcüstan və Azərbaycanla bağlı maraqları yoxdur. Sadəcə, bölgədə ən zəif bənd Ermənistanıdır və onun üzərindən Cənubi Qafqaza yerləşməyə çalışırlar. Buna nail olacaqlarını gözləmirəm. Rusiya Ukrayna cəbhəsində zəifləsə də, onun Cənubi Qafqazda nəzarət potensialı zəifləməyib. Ona görə Qərb dövlətlərinin kəşfiyyat rəhbərlərinin bu səfərlərinin Rusiya ilə razılaşdırıldığını düşünürəm".

Təhlükəsizlik eksperti Ermənistanın özünü bir poliqona çevirdiyini hesab edir. Onun sözlərinə görə, bu addımlara baxmayaraq, Rusiyanın İrəvana təzyiq edəcək kifayət qədər resursu və mexanizmi var.

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Məsavat"

Fransızlar Azərbaycana qarşı döyüşçü hazırlayır

Təlim düşərgələrində Qarabağdan olan "könüllü gənclər" də iştirak edir

Fransanın erməni hərbiçilərə təlim keçdiyinə dair məlumatlar "Hansı ölkəyə hücum hazırlanır" sualını ön plana çıxardı. Bu məlumatı gündəmə gətirən rusiyalı hərbi blogger Anastasiya Kaşevarova erməni hərbiçilərin Ukraynada Rusiyaya qarşı döyüşmək üçün hazırlandığını iddia edir. Qeyd edək ki, rusiyalı hərbi blogger Anastasiya Kaşevarovanın öz Teleqram kanalında Ermənistandan olan əsgərlərin Fransanın təxminən yeddi təlim düşərgəsində Ukraynada Rusiyaya qarşı vuruşmaq üçün hazırlıq prosesindən keçdiyini qeyd edib. Əsas düşərgələrin Mayi-le-Kan ərazisindəki döyüş hazırlığı mərkəzində olduğu bildirilib.

Axar.az-a açıqlamasında Türkiyənin ölkəmizdəki keçmiş hərbi attaşesi, general Yücel Karauz deyib ki, Paşinyan belə siyasətlə ölkəsini rəqabət meydanına çevirib:

"Əlbəttə ki, burada Paris və İrəvanın məsələyə yanaşması, ənənəvi şəkildə proksi-dövlət statusunda olan Ermənistanın qarşısındakı dövrə Qərbin əlaltısına çevirmə həvəsi, istəyi çox yanlışdır. Fransa və Ermənistan məğlub olmuş, mənən sınımış ordunun əsgərlərini əslində bilərəkdən ölməyə göndərir. Onların orada ölməkdən başqa yolu yoxdur. Diqqətçəkən digər bir önəmli məqam isə

haqqında danışdığımız hadisələrin Ermənistanın son dövrdə üzvü olduğu KTMT əleyhinə silsilə addımlar atmasına, Paşinyanın Minskdəki sammitə qatılmaqdan imtina etməsinə və

üzv dövlətlər, eyni zamanda Rusiya əleyhinə açıqlamalar verməsinə paralel şəkildə inkişafıdır. Paşinyan Moskvadan silah almaq üçün verdikləri pulu (200 milyon dollar - red) media vasitəsilə açıq şəkildə tələb etdi, yaxud onun Rusiyaya borcun bir hissəsinin silinməsinə sərf ediləcəyini bildirdi. Qərbdən verilən vədlər artıq Paşinyan da Rusiya ritorikasını

sərtləşdirir. Əlbəttə ki, atılan addımların hərbi, siyasi və iqtisadi nəticələri olacaq. Qarşısındakı mərhələdə Rusiya Ermənistanı sıxışdırıqca, İrəvanın Qərbin qucağına qaçma meyilləri də artacaq, ölkə böyük güclər arasında gizli və açıq rəqabət meydana çevriləcək".

Asif Nərimanlı isə fərqli düşür: "Bu iddia real görünür.

- Ukrayna cəbhəsinə ən az müzdlü döyüşçü göndərən ölkələrdən biri Fransadır; - Fransa hazırda Rusiyaya qarşı cəbhə alsada, müharibənin əvvəlindən Moskvaya ilə anlaşmaqdan yənədir və Ukraynaya verdiyi dəstək daha çox "məcburiyyət" kimi görünür;

- Cənubi Qafqazda baş verənlər, Fransanın maraqlarını və gözlənilən mümkün sse-

narilər fonunda erməni hərbiçilərin məhz bu bölgədəki planları üçün hazırlandığı ehtimalı güclənir.

Kaşevarovanın "Rusiya-ya qarşı döyüşmək" fikri daha çox ictimai rəyi yönləndirməyə hesablanmış ola bilər, xüsusilə Moskvaya-İrəvan xəttində çatların dərinləşdiyi vaxt rus ekspert cəmiyyətindən belə mövqelərin sərgilənməsi intensivləşib. Lakin rusiyalı

bloggerin Fransanın erməni hərbiçilərə təlim keçdiyi haqda dediklərində həqiqət payı var. Paris-İrəvan anlaşmasında təkə Ermənistanın silahlandırılması yox, erməni ordusunun modernləşdirilməsi, təlimlərin keçirilməsi və kadrların hazırlanması da daxildir.

Burada əsas məqamlardan biri təlim düşərgələrində Qarabağdan olan "könüllü gənclərin" də iştirak etdiyi haqda məlumatdır. İstisna deyil ki, bu "könüllülər" Qarabağdan çıxarılan erməni silahlı dəstələrin və separatçıların silahlı qruplarının üzvləridir. Onların bir hissəsi Ermənistan qayıdandan sonra orduda xidmətə qəbul edilə bilməyiblər. Mümkündür ki, Ermənistan onlardan xüsusi təlim keçmiş qruplar yaratmaq niyyətindədir.

Fransada təlim keçən ermənilərin Ukraynada Rusiyaya qarşı döyüşməkdən daha çox, Azərbaycana qarşı mümkün hücumlara hazırlanması ehtimalı güclüdür. Cənubi Qafqazda baş verənlər və Parisin planları da bu ehtimalı artırır.

□ **"Yeni Məsavat"**

"Azərbaycanda mətbuat tərəfindən cinayətlərinin üstü açılan korrupsiyalar elitamı yox, jurnalistləri həbsxanaya atırlar. Müstəqil səsləri boğmaq məqsədilə qəbul edilmiş media haqqında yeni qanun artıq hakimiyyətə yetərli görünür və o, ölkədəki son müstəqil medianı sıxışdırır".

Bu barədə "Abzas Media" onlayn resursunun rəhbərliyinin həbsi ilə bağlı "Sərhədsiz Reportyorlar"ın saytında dərc edilmiş bəyanatda deyilir. Xəbəri "Turan" yayıb. "Sərhədsiz Reportyorlar" vəziyyətin pisləşməsi barədə beynəlxalq birliyi xəbərdar edir və Ülvi Həsənlı, Sevinc Vaqıfçı və Məhəmməd Kəkalovun azad edilməsinə çağırır", - bəyanatda qeyd olunub.

"Qorxutmalar və redaksiyanın fəaliyyətinə maneələr davam edir. Polis ofislərdəki kilidləri dəyişdirərək jurnalistləri iş yerinə girişdən məh-

"Sərhədsiz Reportyorlar" yenə sərhədi aşdı - Bakıya ittihamlar

Ekspertrlərə görə, təşkilat həbs edilənlərin ifşası haqda konkret faktlara deyil, öz ağalarının sifarişinə uyğun bəyanat verib

açıq-aşkar göstərir ki, bu da yalnız təəssüf doğurur.

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev bu təşkilatın heç zaman obyektiv olmadığını qeyd etdi: "Bu təşkilatın məqsəd və məramı ortadadır. Mərkəzi ofisi Parisdə qərarlaşan qurumdan başqa nə gözləmək olar ki? Əlbəttə, heç nə. Təlimat gəlir və həmin təlimata uyğun da istiq-

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Sərhədsiz Reportyorlar"ın bəyanatının heç bir əhəmiyyətinin olmadığını söylədi: "Birmənalı şəkildə biz başa düşməliyik ki, beynəlxalq təşkilatlardan Azərbaycana münasibətdə obyektiv və ədalətli yanaşmanı görmək qeyri-mümkündür.

hər zaman qarışıqlıq salmaq istəyən təşkilatlardan külli miqdarda vəsaitlər alınıb. Ortada bir maliyyə pozuntusu var. Bu maliyyənin alınması ilə bağlı rəsmi qurumlara məlumat verilməli idi. Ən azından "Sərhədsiz Reportyorlar" hazırkı istintaqın obyektiv aparılması üçün çıxış edə bilərdi. Onların dərhal azad olunmaları kimi tələblərin ortaliqə qoyulması öz səlahiyyətlərindən kənara çıxmaqdır. Burada Azərbaycana təzyiq etmək məqsədi güdülür. Beynəlxalq təşkilatların bu cür qərəzli yanaşmaları biz hüquq müdafiəçilərinin onlarla əməkdaşlığımıza kölgə yadırır".

Avropa İttifaqı üzrə ekspert Yeganə Hacıyeva çox vacib məqamlara aydınlıq gətirdi: "2017-ci il noyabrın 24-də Brüsseldə keçirilməsi nəzərdə tutulan Avropa İttifaqı liderlərinin sammitindən öncə "Sərhədsiz Reportyorlar" adından Avropa İttifaqına müraciət göndərildi. Azərbaycanla bağlı olan bu müraciəti əlavə olaraq "30-a yaxın hüquq müdafiəçisi" imzalamışdı. Məktub müəllifləri Avropa İttifaqının liderlərinə çağırış edirdilər ki, onlar noyabrın 24-də Brüsseldə keçiriləcək sammitə qatılacaq Azərbaycan Prezidentinə təzyiq göstərsinlər. 24 noyabr görüşü və görüş ərəfəsində baş verən proseslər Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə yaxınlaşmasını özündə ehtiva edirdi. Azərbaycan Prezidentinin Brüsselə səfərindən öncə "Sərhədsiz Reportyorlar" və onun çevrəsində olan "30 hüquq müdafiəçisi" tərəfindən belə bir məktubun imzalanması isə Azərbaycanla Avropa İttifaqı ara-

"Kanal 13" internet televiziyaşının rəhbəri niyə saxlanılıb?

"Kanal 13" internet televiziyaşının rəhbəri Əziz Orucov Bakının Səbəyel Rayon Polis İdarəsi tərəfindən Cinayət Məcəlləsinin 188.2 maddəsi (Torpaq üzərində mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququnu pozma - icarə hüququ olmadan torpaq sahəsi üzərində özbaşına tikinti və ya quraşdırma işləri aparma) ilə şübhəli şəxs qismində saxlanılıb. Bu barədə vəkil Bəhrüz Bayramov "Amerikanın səsi" nə deyib.

Vəkilin sözlərinə görə, Ə. Orucov ittihamı qəbul etməyib. Noyabrın 27-də saxlanılmamışdan öncə polis Əziz Orucovun yaşadığı evdə və ofisində axtarış aparıb. "Axtarış Səbəyel Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları apardı. Əziz Orucov Bakıda, "20-ci sahə" adlandırılan ərazidə neçə illər əvvəl torpaq sahəsi alıb, guya orada qanunsuz ev tikib. Axtarış bu əsasla aparıldı. Orucovun avtomobili də saxlanılıb və avtomobilində də axtarış aparılıb", - o qeyd edib.

Əziz Orucovun həyat yoldaşı Lamiyə Orucova "Amerikanın səsi" nə bildirib ki, yaşadığı evdə 8 nəfər polis əməkdaşı axtarış aparıb. "Nə axtardıqları barədə hər hansı məlumat vermədilər. Əzizin iki ədəd noutbukunu, işlətmədiyi telefonlarını və onun əvvəllər həbsi ilə bağlı olan sənədləri götürdülər", - o qeyd edib.

Bundan öncə Əziz Orucov 2017-ci ilin mayında qanunsuz sahibkarlıq və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə ittihamı ilə saxlanılıb, 2017-ci il dekabrın 15-də 6 il həbsə məhkum edilib. 2018-ci il aprelın 4-də Ali Məhkəmə hakim Əli Seyfəliyevin sədrliyi ilə Əziz Orucovun azadlığa buraxılması barədə qərar qəbul edib.

Vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə ağır nəticələrə səbəb olduqda ittihamı isə daha yumşaq ittihamla tövsiyə edilib.

Onun cəza müddəti 3 ilədək azaldılıb və məhkəmə Cinayət Məcəlləsinin 70-ci maddəsini tətbiq edib - üç il sınaq müddəti olmaqla, barəsində şərti qərar qəbul edilib.

sında münasibətlərin gərginləşdirilməsinə xidmət edirdi. Azərbaycan və Avropa İttifaqı yaxınlaşmasını istəməyən qüvvələr münasibətləri gərginləşdirmək üçün növbəti addımı atmışdılar. Azərbaycan Avropa İttifaqının "Yeni Qonşuluq Siyasəti" Proqramını imzalamaq istəyərkən, yaxud Azərbaycan-Avropa İttifaqı Fəaliyyət Planı qəbul olunarkən, həmçinin Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında "Enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlıq haqqında" Anlaşma Memorandumu imzalanarkən, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında çərçivə

rum edib. Bununla yanaşı, Azərbaycan hakimiyyəti jurnalistləri nüfuzdan salmaq üçün kampaniyalar təşkil edir.

"Abzas Media" jurnalistlərinin həbsindən sonra "Sərhədsiz Reportyorlar" da absurd və yalan şayiələrin obyekti oldu. Bu ittihamlar hökumətyönlü "Report" agentliyi tərəfindən dərc edilib və digər KİV tərəfindən yayılıb. Azərbaycanda mətbuat azadlığının vəziyyəti pisləşir. 2022-ci ilin fevralında yerli konstitusiyanın və Bakının ratifikasiya etdiyi beynəlxalq müqavilələrin pozulması ilə qüvvəyə minən media haqqında qanun son müstəqil xəbər saytlarının sıxışdırılmasına yönəlib", - bəyanatda deyilir.

Əsas ofisi Parisdə yerləşən və Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatında məşvərətçi statusa malik olan "Sərhədsiz Reportyorlar"ın Azərbaycana münasibətdə qərəzli mövqeyi gözləniləndir. Təəcüblü deyil ki, "Sərhədsiz Reportyorlar" hər fürsətdə Azərbaycana qarşı qaralama kampaniyası aparır. "Sərhədsiz Reportyorlar"ın həbs edilənlərin ifşası haqda konkret faktlara deyil, öz ağalarının sifarişinə uyğun bəyanat verməsi onun Fransa hakimiyyəti və erməni lobbisinin xidmətçisinə çevrildiyini

mət götürürlər. Vəssalam. Üstəlik, əminəm ki, onlar "Abzas Media"-nın, Ülvi Həsənlının, qeyrilərinin varlığından belə xəbərdar deyillər. Eyni zamanda hazır material üzərindən bəyanat imzalamaq bunların köhnə adətidir. Hərçənd ortada nə qədər fakt var. Hamısı da bənd-bənd sadalanıb. Maliyyə mənbələri aşkar edilib, açıq-aydın göstərilib. Danışa biləmi? Əsla! Çünki onlar əmr qullarıdır, nöqərlərdir, "pulyuyan" maşınlarıdır, özləri kimi namərdlərə, rəzillərə, əli qara işlərə bulaşmışlara dəstək verən buqələmunlardır.

"Sərhədsiz Reportyorlar" adında qurum iblis proqramı, şeytan nizamnaməsi ilə çalışır. Onların prioriteti şəri təbliğ etməkdir. Bu səbəbdən özlərinə əl qatıblar, təcili açıqlama ilə çıxış ediblər, öz əməllərində müdafiə mexanizmi fikirləşiblər. Hərgah, bunlara deyən lazım ki, ay zavallılar, bilirsinizmi indiyə qədər bizim qarşımıza nə qədər sizin kimi əbləh çıxıb və təsir etmək istəyib?

Ona görə "Sərhədsiz Reportyorlar"a tövsiyəm budur, "ağıllı" olsunlar. Üstəlik, unutmasınlar ki, cinayətkarı müdafiə etmək cinayəti törətmək arasında heç bir fərq yoxdur".

Bundan sonra da görməyəcəyik. Çünki bu təşkilatların böyük əksəriyyəti mənzil qərarları olan ölkələr, eyni zamanda onları maliyyələşdirən dövlətlər bu və ya digər şəkildə qərəzlidir. Həmin təşkilatlar maliyyə alıqları ölkələrin tapşırıqları ilə ölkəmizdəki bəzi təşkilatlara, fərdlərə dəstək göstərməklə daxilimizdə sabitliyin pozulmasının, "məxməri inqilab"ların hazırlanmasının şəhidi olmuşuq. "Sərhədsiz Reportyor"ların qərarı bilsiniz ki, Fransada yerləşir. Eyni zamanda YUNESKO-nun qərarının Parisin mərkəzində yerləşməsi bizə onu deməyə əsas verir ki, biz ona qarşı ittihamlar irəli sürək ki, nə üçün işğal edilmiş ərazilərimizdə dağıdılmış tarixi-mədəni abidələrimizin ermənilər tərəfindən məhv edilməsi barədə monitorinqlər keçirmədiniz? İndi "Sərhədsiz Reportyorlar"ın bir neçə jurnalistin həbsi ilə bağlı tələm-tələsik bu cür bəyanat verməsinin özü yanlışdır. Bu işə müdaxilə etmək deməkdir. Biz bilmirik ki, bu işin arxasında nələr dayanır. Onların hansı ittihamlarla məhkəməyə göndəriləcəkləri, yaxud göndərilməyəcəkləri də məlum deyil. Amma görünən odur ki, Azərbaycanda

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Məsəvat"

“Qızıl Xaç”dan DTX-dakı separatçılarla bağlı açıqlama

Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (BQXX) əməkdaşları noyabrda ayında Azərbaycan tərəfinin haqqında məlumat verdiyi erməni əsilli şəxslərə baş çəkiblər.

Bu barədə BQXX-nın Azərbaycan nümayəndəliyinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri İlahə Hüseynova bildirib. Məlumata görə, saxlanılan şəxslərlə təkbətək görüşlər keçirilib və onların ailələri ilə əlaqə saxlamaları üçün şərait yaradılıb.

“Mandatına uyğun olaraq BQXX bu cür başçəkmələr zamanı saxlanılan şəxslərlə rəftarı və saxlanma şəraitini qiymətləndirir. BQXX həmçinin şəxslərin ailələri ilə əlaqələrini bərpa etmək və ya davam etdirmək üçün şərait yaradır. BQXX-nın prosedurlarına uyğun olaraq, başçəkmələrlə bağlı müşahidələr və tövsiyələr yalnız saxlayan tərəflə paylaşılır və müzakirə edilir”, - deyə məlumatda deyilir.

Xatırladaq ki, Qarabağda millətçi “Daşnaksütyun” partiyasının lideri, separatçıların keçmiş qondarma “parlament sədri” David İxanyan, separatçıların keçmiş “prezidenti” Arayik Harutyunyan, Ruben Vardanyan, Davit Manukyan, Qarabağdakı keçmiş qondarma rejimin “xarici işlər naziri” David Babayan, Bako Saakyan, Lyova Mnatsakanyan, Arkadi Qukasyan Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti tərəfindən saxlanılaraq Bakıya gətirilib.

Ermənistanda separatçı qurumlara ehtiyac yoxdur

Ermənistan prezidenti Vaaqn Xaçatryan Qarabağda ləğv olunmuş qondarma rejimin “dövlət qurumları”nın saxlanması məqsəduyğun hesab etmir.

Ermənistanın dövlət başçısının sözlərinə görə, Ermənistan var və onun dövlət qurumları fəaliyyət göstərir.

“Bu qurumlar nə üçün nə fəaliyyət göstərəcək?”, - o vurğulayıb.

Eyni zamanda İrəvan Qarabağ ermənilərinin hüquqlarını qoruyur.

Xaçatryan bildirib ki, Qarabağı könüllü tərk edən erməni sakinlərin oraya qayıtması məsələsi müzakirə olunur.

Ermənistan prezidenti onu da əlavə edib ki, hazırkı hakimiyyət Qarabağı təslim etməyib və Qarabağ hələ 1991-ci ildə Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanınıb.

Ermənistanda saxlanılan əsirlərdən xəbər var

Noyabr ayında Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (BQXX) əməkdaşları Ermənistanda əsir saxlanılan Azərbaycan hərbiçilərinə yenidən baş çəkiblər. Saxlanılan şəxslərlə təkbətək görüşlər keçirilib və onların ailələri ilə əlaqə yaratmaları üçün şərait yaradılıb.

Qeyd edək ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şahbuz rayonunun Ermənistanla sərhədboyu ərazisində əlverişsiz hava şəraitində məhdud görmə səbəbindən Azərbaycan Ordusunun itkin düşmüş əsgərləri - 2004-cü il təvəllüdlü Bəbirov Aqşin Qabil oğlu və 2003-cü il təvəllüdlü Axundov Hüseyn Əhliman oğlu Ermənistan tərəfindən əsir götürülüb.

Aqşin Bəbirov və Hüseyn Axundov “Ermənistanın dövlət sərhədini qanunsuz keçməkdə, odlu silah və döyüş sur-satı daşımaqda” ittiham olunurlar, onlar həbs edilib. Hüseyn Axundov “Zəngəzur mis-molibden kombinatının gözetçisini qətlə yetirməkdə” də təqsirləndirilir.

Ermənistan istər rəsmi, istərsə də qeyri-rəsmi şəklidə Rusiya ilə münasibətləri “yoxuşa sürməkdədir”. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, Ermənistan KTMT-nin Minskə keçirilən sammitində də iştirak etməklə vəziyyəti daha da ağırlaşdırdı.

Bu, Minskəki toplantıda tənqid edildi və İrəvana Belarus lideri təmsilində xəbərdarlıq da göndərildi. Bu xəbərdarlıq eyni zamanda Rusiyanın Ermənistanla xəbərdarlığı kimi qiymətləndirilir. Çünki Rusiya patronajlığı altında fəaliyyət göstərən KTMT-yə qarşı Ermənistanın bu münasibətini həzm edə bilmir.

Minsk sammitindən əvvəl rəsmi Moskvadan Ermənistanın KTMT sammitində iştirak etməmək qərarına reaksiya verildi. Belə ki, **Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova** İrəvanın qərarının “təəssüf doğurduğunu” bildirdi və əlavə etdi ki, qapılar açıqdır: “Biz inanırıq ki, bu qərar erməni xalqının uzunmüddətli maraqlarına cavab verir və dost ölkənin təhlükəsizliyinin, sabitliyinin möhkəmlənməsinə töhfə verəcək. Eyni zamanda biz anlayırıq ki, erməni həmkarlarımızın təşkilatın nizamnamə orqanlarının işini əngəlləmək və ya artıq razılaşdırılmış sənədlərin təsdiqinə mane olmaq niyyətində deyillər”.

Bu arada isə məlum olub ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan “U” dönüşü edərək dekabrda MDB ölkələri liderlərinin qeyri-rəsmi görüşündə və Avrasiya İqtisadi İttifaqının (Aİİ) rəsmi iclasında iştirak edəcək. Bu barədə “Alpha News”-a Rusiya prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov bildirib. “Bəli, biz İrəvandan signal aldığımızı görə, baş nazir dekabrın sonunda Sankt-Peterburqa gələrək, MDB başçılarının qeyri-rəsmi görüşündə və Aİİ-nin rəsmi sammitində iştirak edəcək”, - Uşakov bildirib. Bunun dəqiq məlumat olub-olmaması ilə bağlı aydınlaşdırıcı suala Rusiya Federasiyası Prezidentinin köməkçisi belə cavab verib: “İrəvandan aydın signal aldığımızı görə”.

KTMT iclasını boykot etsə də, Paşinyan AİB və MDB sammitlərində iştirakdan imtina etməyib. Bəzi ekspertlərə görə, 2013-cü ildə də Ermənistan Qərbbə yaxınlaşma kursu götürsə də, sonradan geri addım atdı. O zaman Avropa İttifaqı maliyyə ayırdı, Ermənistanın bütün gömrük məntəqələrini Avropa standartları ilə qurdular ki, guya İrəvan Avropa ilə assosiativ

Erməni baş nazir Moskvanı aldatmaq istəyir

Hökumət başçısı KTMT sammitini boykot etsə də, Rusiyada iki toplantıda iştirak etməyə razılaşıb; Nikol Kremlin üzərinə gedə bilmir, amma anlamır ki...

müqaviləyə imza atacaq, amma bir günün içərisində Ermənistan fikrini dəyişdi. Qurulan məntəqələr də Rusiyanın nəzarətində olan Gömrük İttifaqına qaldı. Bunun qarşılığında Qərb Ermənistanla qarşı hansısa addım atmadı, təzyiq etmədi. Ola bilsin ki, bu dəfə də Qərb ermənilərin “səhvlərini bağışlayacaq”.

Noyabrda KTMT-nin toplantısını boykot edən Paşinyanın MDB-nin o qədər də ciddi olmayan qeyri-rəsmi toplantısına və Avrasiya İqtisadi İttifaqına getməyə qərar verməsi haqlı suallar doğurur. Nikol niyə fikrini dəyişdi?

Professor Qabil Hüseynlinin “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, KTMT sammitini boykot etmək qərarı NATO-dan Paşinyana verilən təlimat idi. Q.Hüseynli hesab edir ki, Ermənistanla “Putin NATO-su”ndan çıxmağı möhkəm tapşırıblar. Bununla belə, Ermənistan bu istiqamətdə addımlarını sürətləndirsə də, tez bir zamanda bu təşkilatdan çıxacağını gözləmir. Aİİ və MDB iclaslarına getməyə gəlincə, Q.Hüseynlinin fikrincə, həmin toplantılarda iştirak o qədər də problem deyil, o cümlədən həmin platformalar əvvəlki qədər nüfuzunu qoruyub saxlaya bilməyib: “Üstəgəl, Paşinyan bəyan etdi ki, Rusiya ilə dostluğu davam etdirəcəklər və münasibətlərdə ciddi gərginlik yoxdur. Ona görə mən bunu diplomatik gediş hesab edirəm”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovaya görə, Paşinyan MDB-dən küskün deyil, KTMT-dən üz döndərib. Onun fikrincə, bunun səbəbi də blokun Ermənistanı guya qorumamasıdır.

“Ermənistan hökumətinin başçısı təhlükəsizlik sahəsində yeni müttəfiqlər axtardığını gizlətmir. Erməni cəmiyyətinə də təlqin edir ki, ruslar və KTMT bizi müdafiə etmədilər, onlara bel bağlamaq olmaz. Ona görə də yeni təhlükəsizlik sistemində keçid üçün Qərbdən yardım istəyir. Odur ki, üzv olduqları təşkilatın tədbirlərində iştirak etmirlər. Avrasiya İqtisadi Birliyini isə ittiham edəcək sözləri yoxdur. Bu təşkilata nə desinlər? İqtisadi bir təşkilatdır və Ermənistanla da faydası az olmayıb. MDB dövlət başçılarının qeyri-rəsmi görüşündən imtina da absurd görünə bilər. Baxmayaraq ki, hər ikisi rus platformasıdır. Amma Paşinyanın onlara qarşı şikayəti yoxdur. Onun dərdi KTMT-dir. Ona görə Sankt-Peterburq görüşlərindən yayınmır. Amma hələ bir ay var və qərar dəyişə bilər”.

Təhlilçi bununla yanaşı, hər iki toplantıda iştirak qərarının verilməsini İrəvanın Moskvaya jesti kimi dəyərləndirir: “Ermənistan Rusiya ilə dostluq əlaqələrini qoruyub saxlaya bilməyib: “Üstəgəl, Paşinyan bəyan etdi ki, Rusiya ilə dostluğu davam etdirəcəklər və münasibətlərdə ciddi gərginlik yoxdur. Ona görə mən bunu diplomatik gediş hesab edirəm”.

mır ki, Moskva “göz yaşlarına” inanmır və onu belə ziqzaq hərəkətlərlə aldatmaq mümkün deyil”.

Keçmiş deputat, politoloq Arman Abovyan deyib ki, Ermənistan-KTMT münasibətlərindəki “istiləşmədən” danışmaq hələ tezdir. Abovyanın fikrincə, rəsmi İrəvanın KTMT ilə bağlı atdığı addımlar hakimiyyətin taktikası və qərar deyil, onu idarə edən Qərbindir. “Bu, sınıq taktikadır: kənar oyunçuların tələbi ilə qəsdən münasibətləri kətləmək, sonra bir nöqtəyə gəlmək, təzyiqi bir az azaltmaq... Ona görə də mövqedə heç bir dəyişiklik olmayıb, doktrinal olaraq bizdə eyni vəziyyət yaranıb ki, Ermənistan hakimiyyəti Rusiya ilə qarşıdurma yolunu seçib. Bu kontekstdə Paşinyanın qarşıda gözlənilən Sankt-Peterburq görüşünə getməsinə və gərginliyə diqqət yetirilməlidir. Bir tərəfdən bəyanatlar bir qədər yumşaldılır, digər tərəfdən praktiki olaraq gərginliyi azaldacaq addımlar atılır. Bir neçə gün əvvəl Almaniyanın Xarici Kəşfiyyat İdarəsinin rəhbəri Bruno Kal Ermənistanla ən yüksək səviyyədə qəbul olundu. Buna dəmarş deməyəcəyəm, amma prioritetlər baxımından Rusiya üçün ciddi hadisə oldu”.

Abovyanın fikrincə, əgər Ermənistan həqiqətən də Ermənistan-Rusiya münasibətlərinin bərpasının tərəfdarıdırsa, heç olmasa Rusiya platformalarında danışıqlardan yayınmamalıdır.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

“Ordu “5-ci kolon”dan təmizlənilib” mesajı

Ekspert: "Dünyada "təmiz" ordu yoxdur, ola da bilməz, maraqlar varsa, mütləq şəkildə casusluq, hansısa ölkəyə işləmək anlayışı olacaq..."

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ötən həftə canlı yayımda sualları cavablandırarkən bir sıra maraqlı məqamlara toxunub. Onlardan ən maraqlısı baş nazirin Ermənistan ordusunda “5-ci kolon”un təmizlənməsi ilə bağlı dedikləridir.

Ermənistanın baş naziri əvvəl “5-ci kolon” dedikdə nəyi nəzərdə tutduğunu aydınlıq gətirib: “Bu, öz hərəkətlərində və ideyalarında dövlətinin siyasətindən daha çox başqa ölkələrin yeritdiyi siyasətə üstünlük verən insanlar dairəsidir. Bəli, inanıram ki, biz bu gün orduda “beşinci kolon”dan qurtulmuşuq”.

Bu açıqlama erməni mediasında da ciddi müzakirələr doğurub. Bu yazılarda iddia olunur ki, Paşinyan Ermənistanı “5-ci kolon” haqqında ən yüksək səsle qışqırır, amma əslində özü Türkiyənin “5-ci kolon”u, dövlətin qəbir-qazanıdır. Bəs bu mesajın mənası nədir? Ermənistanı hərbi qiyam, çevriliş ola bilməz mesajı Rusiyadır, yoxsa? Bu proses (orduda “5-ci kolon”) Azərbaycanda da varmı?

BAXCP sədrinin müavini, siyasi ekspert Elçin Mirzəbəyli bu iddianı doğru saymır: “Nikol Paşinyan ordudakı “5-ci kolon”dan dəfələrlə söz açıb və həm də hüquqi baxımdan paradoksal da olsa, Azərbaycan ərazilərinin işğaldan azad edilməsindən dərhal sonra bu barədə daha bərkdən çıxırmağa başlayıb. Şübhəsiz ki, Paşinyan “5-ci kolon” haqqında danışanda Rusiyaya bağlı olan hərbiçilərdən söz açıb. Çünki Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvü olduğundan, həmçinin bu ölkənin ordusunun komplektləşməsində Rusiya hərbiçiləri iştirak etdiyindən, yüksək rütbəli hərbiçilərin demək olar ki, hamısının Rusiya hərbi məktəblərinin yetirməsi olduğundan burada hansısa digər ölkələrin “5-ci kolon”larından söhbət gedə bilməzdi. Amma “Ermənistan ordusu 5-ci kolondan təmizlənilib” iddiası inandırıcı deyil. Çünki Ermənistanın özü “5-ci kolon”dur. İndi Ermənistanı siyasi qüvvələrin deyil, “5-ci kolon”ların savaşı gedir. Pa-

şinyanın bu mesajı, çox güman ki, həm Rusiyaya, həm də Ermənistanı “Rusiya kursu”nun tərəfdarlarına ünvanlanıb. Amma qənaətimə görə, bu mesajların ömrü prosesin Paşinyan hakimiyyəti üçün ağır nəticələrə yol açacaq hadisələrin cərəyan edəcəyi zaman kəsiyinə qədərdir. Çünki Rusiyanın Ermənistanı mövcudluğu, təkcə Paşinyanın “5-ci kolon” adlandırdığı qüvvələrlə bağlı deyil. Hətta Ermənistan sərhədlərini Rusiya hərbiçilərinin qoruması, Gümrüdəki hərbi baza da Rusiyanın Ermənistanı mövcudluğunu tam ifadə etmir. Bölgədə və ölkədə “Ermənistan” adının keçdiyi nə varsa, Rusiya ilə bağlıdır. Əgər Nikol Paşinyan başına topladığı bir qrup “sorosçu” ilə bu reallıqları dəyişə biləcəyini düşünsə, böyük səhvə yol verir. Moskvanın Ermənistanla bağlı sərt tədbirlər həyata keçirməməsinin yeganə səbəbi “dövlət” deyil, toplum faktorudur. Həm də Moskva çox yaxşı bilir ki, bölgənin heç bir dövləti Ermənistanın regiondankənər qüvvələrin plats-darmına çevrilməsində maraqlı deyil və Paşinyanın mənevlərinin müvəqqəti siyasi şou effektindən başqa heç bir nəticəsi olmayacaq”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov Paşinyanın bu fikirləri səsləndirərkən konkret ünvan göstərmədiyini qeyd etdi: “Erməni baş nazir Nikol Paşinyan özünün qərbperestliyi-ni daha bariz nümayiş etdirmək üçün bununla Rusiyaya qarşı guya sərt siyasi xəttinin rəngini tündləşdirir. Ancaq

hesab edirəm ki, Paşinyanın bu ikili oyunudur və bir-birinə zidd olan Rusiya və Qərbin hədəflərinə hesablanıb. Qərb göstərməyə çalışır ki, onun hakimiyyətinə və yürütdüyü siyasi kursa qarşı ciddi daxili təhlükələr var, digər tərəfdən, Rusiyanın sanksiyalardan yan keçməsinə yardım edir. Əksəriyyətinin ağına isə ilk növbədə həmin xarici dövlətin Rusiya olması gəlir. Bu da təsadüfi deyil. Çünki digər sahələrdə olduğu kimi, Ermənistan hərbi müdafiəsi və təhlükəsizliyi birbaşa Rusiyanın təsiri və nəzarəti altındadır. Hərbi kadrlar, silah-sursat təminatı və s. bütünlükdə şimal qonşumuz tərəfindən həyata keçirilirdi. Bugünlərdə Ermənistan Fransa ilə hərbi əməkdaşlıq sahəsində müqavilə imzalasa da, İtaliya və Hindistanla silah alışı ilə bağlı razılaşma əldə etsə də, hərbi arsenalın böyük hissəsi Rusiya istehsalına bağlıdır. Hərbi kadrlarını Rusiya hazırlayır. Əgər Moskvanın ciddi iradəsi olarsa, Paşinyanın dövlət idarəçiliyində və orduda “5-ci kolon” dediyi onun bir gecədə qəbrini qazar və basdırar. Demək, Paşinyanın ikili oyunu Moskvanın da maraqlarına uyğundur. Heç kəsə sirr deyil ki, Ermənistan adlı dövləti Azərbaycan ərazilərinin hesabına Rusiya yaradıb, ona himayədarlıq edir. Ermənistanı hətta haqlı olaraq Rusiyanın forpostu adlandırırlar. Belə olan halda dövlətin özü bütünlükdə xarici dövlətlərin “5-ci kolon”u olduğu halda dövlət idarəçiliyində orduda “kolon”lardan danışmaq qeyri-ciddi səslənir”.

Hərbi ekspert Səxəvat Məmməd bildirdi ki, ordunun “5-ci kolon”dan təmizlənməsi inandırıcı deyil: “Hesab edirəm ki, bu, Paşinyanın arzusudur. Faktiki olaraq Ermənistan dövlət kimi var olduğuna görə Rusiyaya borcludur. Ermənistan ordusunun formalaşmasında Rusiyanın birbaşa iştirakı olub. Yəni qısa zamanda Ermənistan ordusunun “5-ci kolon”dan təmizlənməsi inandırıcı deyil. Heç Paşinyan özü belə buna inanmır. Paşinyanın bu mesajı təkcə Ermənistan ictimaiyyətinə yox, həm də Qərbə yönəlikdir. O, bu mesajla Qərb dairələrinə çatdırmaq istəyir ki, Rusiyadan hər formada qopub. Ermənistan ordusunun zabit hazırlığı birbaşa Rusiya tərəfindən həyata keçirilib. Bundan əlavə, Ermənistan daxilində Rusiyanın hərbi bazası da mövcuddur. Belə olan təqdirdə hansı təmizlikdən söhbət gedə bilər? Bizim insanlarda belə fikir formalaşmış ki, Rusiyaya ancaq rus hərbi təhsili alanlar işləyə bilər. Bu belə deyil. Hətta elə olur ki, müəyyən şəxslər kursant vaxtından ələ alınır və onlar Rusiyada yox, başqa ölkələrdə hərbi təhsil alır. Beləcə iz azdırılmış olur. Hər kəsin gözündə Qərb təhsilli biri, Rusiyanın ən vacib adamı olmuş olur. Rusiya bunu təkcə Ermənistanı, Azərbaycanı da yox, digər ölkələrdə həyata keçirib. Ona görə rus təhsili almayan zabitin Rusiyanın adamı ola bilməz anlayışı yalnısdır. Casusluq, onu müəyyən edilmiş o qədər ağır və çətin

Qərb diplomatları XİN-ə çağırıldı
28 noyabr 2023-cü il tarixində Amerika Birləşmiş Ştatlarının və Almaniyanın müvəqqəti işlər vəkilləri, habelə Fransanın fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri ayrı-ayrılıqda Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıblar.

XİN-dən verilən xəbərə görə, görüşlərdə bu ölkələrdə qeydiyyatda olan təşkilatların iştirakı ilə “Abzas Media” xəbər portalının qeyri-qanuni maliyyə əməliyyatları həyata keçirdiyi, eləcə də sözügedən ölkələrin səfirliklərinin də bu fəaliyyətə cəlb olunduğu diqqətə çatdırılıb və bu fəaliyyətə ciddi etiraz bildirilib.

ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin, FreedomNow, New Democracy Fund və digər təşkilatların qrant verilməsi qaydalarını pozaraq maliyyə resurslarının Azərbaycan ərazisinə qanunsuz yolla transferini həyata keçirdikləri, “Abzas Media”nın fəaliyyətinə qanundan kənar töhfələr verdikləri qeyd olunub.

Qrant fəaliyyəti və qrant müqavilələri haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyə əsasən qrant müqavilələrinin müvafiq prosedura uyğun olaraq dövlət qeydiyyatına alınmasının tələb olunduğu, qeydiyyatı həyata keçirilməyən layihələrə maliyyə ayrılmasının ölkə qanunvericiliyinin ciddi pozuntusu olduğu vurğulanıb.

Bununla yanaşı, beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq, Media haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən yerli media subyektinin xarici ölkələrin fiziki və ya hüquqi şəxsləri, habelə xarici ölkələrin dövlət qurumları tərəfindən maliyyələşdirilməsinə yol verilmədiyi xatırlanıb.

Sözügedən ölkələrin səfirliklərinin və onlara məxsus təşkilatların ölkəmizin ərazisində qeyd edilən qanunvericiliyə zidd hərəkətləri Diplomatik əlaqələr haqqında Vyana Konvensiyasının da pozuntusu olduğu qeyd edilib.

Azərbaycan tərəfi ölkəmizin qanunvericiliyinə zidd olan və ölkənin daxili işlərinə qarışmaq məqsədi daşıyan bu fəaliyyəti şiddətlə qınayıb və sözügedən faktlarla əlaqədar milli qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq tədbirlər görmək hüququnu özündə saxladığı diqqətə çatdırılıb.

prosesdir ki, qısa zamanda buna nail olmaq mümkün deyil. Paşinyan ordusunu heç Azərbaycana işləyənlərdən təmizləyə bilməyib, gəl ki, Rusiyaya işləyənlərdən təmizləsin”.

Hərbi ekspert dünya dövlətlərinin hər bir ordusunda casusların olduğu barədə də danışdı: “Yeri gəlmişkən, Azərbaycan da buna qarşı mübarizə aparır. Azərbaycan Ordusunda Rusiyaya bağlı, Rusiyaya işləyənlər olub. Hətta bəziləri casusluq etdiyi üçün asqarlanıb və hüquqi cəzasını alıb. 44 günlük müharibə zamanı Azərbaycan Ordusu Baş Qərargah reisi Nəcməddin Sadıkovla vidalaşmalı oldu. “Mətbuatda Rusiyanın adamıdır”, “Rusiyaya işləyir” sözü ən çox sabiq Baş Qərargah reisi haqqında işlədilib. Müharibə-

dən 3 il keçib. Azərbaycan heç kimə elan etmədən təmizləmə işləri görür.

Dünyada “təmiz” ordu yoxdur, ola da bilməz. Türkiyə ordusu ideoloji üzərində qurulub. Ancaq illər öncə Türkiyə ordusunda çoxlu sayda Yunanıstan casusluq edənlər saxlanılmışdı. Rusiya ordusunda Ukraynaya, Ukrayna ordusunda Rusiyaya işləyənlər saxlanılmışdı. Mossadda yüksək post tutan biri İran casusu çıxmışdı. ABŞ ordusunda Rusiyaya casusluq edənlər asqarlandıqı barədə də kifayət qədər informasiyalar yayılıb. Yəni ordu varsa, maraqlar varsa, mütləq şəkildə casusluq, hansısa ölkəyə işləmək anlayışı olacaq. Bu yalnız az və çox ola bilər. Ancaq ordu təmizlənilib demək, sadəcə, özünü aldatmaqdır”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
 “Yeni Müsavat”

Qızılca fürsət

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

“Dərd adamı dingildədir” (Azərbaycan ata sözü)

Ölkədə qızılca xəstəliyi yayılıb. Hökumətdən gələn informasiyaya görə, bu ilin aprelindən yoluxma sayı 284 nəfərdir. 1 nəfər ölüb. Bəzi məktəblərdə, universitetlərdə müəyyən qruplarda dərsləri dayandırmağa məcbur olmuşlar. Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına inansaq, xəstəlik “həmsərhəd ölkələrdən gətirilmə”dir.

Qızılca xəstəliyinin peyvəndi var və ən effektiv peyvəndlərdən sayılır. Lakin dünyada, o cümlədən bizim ölkədə də anti-peyvənd hərəkatı yayılıb. Bəzi cahillərin üzündən uşaqlar peyvəndləmədən qırağa qalır, yoluxucu xəstəliklərə düşür. Özü də bu cahillərin vətəni-milliyəti yoxdur, dünyanın hər yerində var. Məsələn, son onilliklərdə Azərbaycanda da qızılca yayılan illər olub, Almaniya da. Ermənistanda yoluxanlar sağalmamış, Niderlandda uşaqlar qızılcaadan səpiblər və sairə.

Bu andıra qalmış xəstəliyin ən pis cəhətlərindən biri olduqca sürətli yoluxma qabiliyyətidir. Hansısa çoxmənzilli binada 1 uşaq qızılcaadırsa, 3-4 günə az qala bütün blokda ki uşaqların qızılca olmaq ehtimalı yaranır.

Bizdə qızılcaya qarşı, ümumiyyətlə, uşaqların yoluxucu xəstəliklərdən peyvəndlənməsi məcburidirmi? Axı hər şeyi cahil valideynlərin ixtiyarına buraxmaq da olmaz. Dövlətin üzərinə uşaqları qorumaq üçün müəyyən funksiya düşür. Necə ki, “uşaq mənimdir, döyürəm” desəniz, sizi aparıb ən azı cərimə etməlidirlər. Amma qəribədir, bizdə uşaq peyvəndləmə işi qanunla yarımcəburi bir şeydir. Valideyn istəsə, uşağı peyvənd etdirməyə bilər (söhbət bu xəstəliklərdən gedir: Hepatit B, difteriya, göy öskürək, tetanus, vərəm, poliomieli, B tipli hemofil infeksiya, parotit, qızılca, məxmərək). Lakin valideyn bunun üçün notariusdan sənəd almalı, məsuliyyəti özünün daşdığını təsdiqləməlidir.

O qədər gülünc tələbdir... Belə kimse tanıyırsınız mı? Lap bəzi dinlərdəki “filan şey haram deyil, ancaq məsləhət deyildir” tipli qaydaları xatırladı. Yaxşı olar yuxarıda siyahısını verdiyimiz bütün peyvəndlər məcburi olsun. Uşağı peyvənd etdirməyən ata-ana cərimə edilsin. Əlbəttə, hansısa nadir allergik reaksiyalı uşaqları nəzərə almaq şərtilə.

Əlaqədar orqanlar qızılcanın yayılmasını qızıl fürsət sayar. Nəyə görə? Çünki koronavirusla bağlı qapanma gələn ilin yanvarın 4-də bitməlidir. Məcburiyyət qün sərhədi açmaq, camaatın hərəsi dağılışsın bir tərəfə. Bu isə mənfi haldır, dövlətçiliyə təhlükədir. Ən azı, seçicilər qaçsalar, Razi müəllimi bir daha deputat seçməyə kimi dəvət edəcəyik? Bax, karantin vəziyyəti bu dəfə qızılcaya görə davam etməlidir. Yuxarıda SN-in məlumatındakı “həmsərhəd ölkələr” ifadəsi, mənəcə, təsadüfi deyil, xalqı hazırlamaqdır.

Əlbəttə, hökumətə heç kim mane olmur, ola da bilməz, istəsələr gələn ildən korona qapanmasının müddətini növbəti dəfə uzatmaq mümkündür. Ancaq sərhədi 1 virusa görə 4 il bağlı saxlamaq, gələn etiraf edək, müəyyən dərəcədə bizə yaraşmır. İstər-istəməz camaatda hökumətimizin qüdrətinə şübhələr yaranır: “Bir virusun əlində yesir qalıblar”. Halbuki elə olmadığını bilir. Ancaq belə olmadığını da bilir axı. Elə-belə olmadığını necə, bilirikmi? Bunlar vacib, həllini gözləyən problemlərdir. Əgər təyyarə şirkətinin müdirini, hətta Naxçıvanın xanını dəyişdirmişiksə, hökumətimizin bu cür fantastik, cəhəngşümlü, haqqında “Marvel”də kino çəkilişləri işlərə gücü çatmışsa, qotur koronavirusa niyə çatmasın?

Uzun sözün qısa, bizə epidemioloji müstəvidə yeni virus lazımdır. Bunu da təbiət özü göndərəcək. Qızılca göy-düşmə fürsətdir. Təklif edirəm gələn ildən sərhədi qızılcaya görə bağlayaq. Ən azı 3-4 aylıq. Hava qızında da (bu qızılca yayda demək olar olmur - Günəşə dözümsüz virusdur) nəse təzə virus tapırıq. Eboladan-zaddan.

Bakı-Vaşinqton münasibətlərinin gərgin dövründə, noyabrın 27-də ABŞ dövlət katibi Antoni Blinken Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, danışıqlar zamanı tərəflər, həmçinin noyabrın 30-da Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədində keçiriləcək dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə komissiyaların növbəti görüşünə dair fikir mübadiləsi aparıblar. Sülh müqaviləsinin mətni ilə bağlı Azərbaycan tərəfinin 2023-cü il sentyabrın 11-də Ermənistanla təqdim etdiyi təkliflər Ermənistan tərəfindən noyabrın 21-də cavablandırılıb.

Blinkenin Əliyevə qəfil zənginin pərdəarxası: Vaşinqton ziyanının yarısından qayıdır

Bakı ilə Vaşinqton arasında gərginlik səngiməyə doğru gedir; ABŞ dövlət katibi Azərbaycan Prezidentindən öz köməkçisinin Bakıya səfərinə şərait yaratmağı xahiş etdi, qarşılıqlı səfərlərə qadağa aradan götürüldü

Prezidentin mətbuat xidmətinin dövlət başçısı İlham Əliyevlə ABŞ dövlət katibi Antoni Blinken arasında baş tutmuş telefon danışığına dair məlumatı bildirilib. Qeyd olunub ki, beləliklə, Ermənistan öz cavabını 70 gün gecikdirib. Yetmiş günlük gecikdirmə bir daha nümayiş etdirir ki, Ermənistan sülh müqaviləsinin mətnindən danışıqlar prosesini uzatmaq üçün bəhanə kimi istifadə edir. Danışıqlar zamanı tərəflər, həmçinin noyabrın 30-da Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədində keçiriləcək dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə komissiyaların növbəti görüşünə dair fikir mübadiləsi aparıblar.

Blinken telefon danışığı zamanı münasibətlərin normalaşdırılması məqsədilə dekabrda ABŞ Dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O'Braynın Azərbaycana səfərinə icazə verilməsini Prezident İlham Əliyevdən xahiş edib. Prezident həmin təkliflə bir şərtlə razılışıb ki, bu səfərdən sonra Azərbaycanın yüksək səviyyəli rəsmilərinin ABŞ-a səfərlərinə qoyulan əsassız qadağa aradan qaldırılsın. Dövlət katibi Blinken bunu qəbul edib. “ABŞ tərəfindən Azərbaycanla bağlı son bəyanatlar və atılan addımlar Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə ciddi zərər vurub”. Prezident Blinkenlə telefon danışığı zamanı bildirib. Dövlət başçısı 2023-cü il noyabrın 15-də ABŞ Dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O'Braynı Nümayəndələr Palatasının Xarici İşlər Komitəsinin Avropa üzrə alt komitəsinin dinləmələrində ölkəmizlə bağlı səsləndirdiyi fikirlərin qərəzli olduğunu, həqiqəti əks etdirmədiyini və Azərbaycan tərəfindən rədd

edildiyini bildirib. Azərbaycan tərəfinin ABŞ-ın Azərbaycana münasibətdə yüksək səviyyəli ikitərəfli görüş və təmasları təxirə salması və “ikiterəfli münasibətlərimizdə “əvvəlki kimi” ola bilməz” bəyanatını nəzərə alaraq, bunu adekvat cavablandırmaq vurğulanıb. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin noyabrın 16-da bununla əlaqədar açıqlama verdiyini, Azərbaycan tərəfinin də öz növbəsində ABŞ-dan olan yüksək səviyyəli səfərləri ləğv etdiyini xatırladı.

Blinkenin Əliyevə zəngi ABŞ-Azərbaycan münasibətlərində yaranmış gərginliyi səngidə bilər. Hər halda, tərəflər qarşılıqlı səfərlər məsələsində anlaşmaqla irəliləyə doğru ciddi addım atmış oldu. Görünür ki, Vaşinqton vəziyyətin daha da pisləşməsinə arzulamayıb. Xüsusən də 20 noyabr görüşündən Bakının imtinası Vaşinqtonun öz məsələsini öz əli ilə dağıtması idi. Bu da danışıqlarda moderatör təşəbbüsünün onun əlindən çıxması deməkdir. Hər halda, Ağ Evdə bu məsələni dəyərləndiriblər. Ümumiyyətlə, nə zaman Amerikadan Bakıya qarşı ittihamlar səslənsə, məhz xarici işlər naziri Blinken aranı düzəltməyə çalışır. Bu dəfə də onun zənginin gərginliyi yumşalmasına səbəb olacağı istisna deyil. Vaşinqton anlayır ki, regionda strateji rəqabətin dərinləşdiyi vaxtda Azərbaycan kimi bir tərəfdaşı incik salmaq, özü də bunu Ermənistanla görə etmək heç düzgün yanaşma deyil. Bəs mütəxəssislərin rəyi nədən ibarətdir? Blinkenin qəfil zənginin arxasında hansı siyasi səbəblər dayanır?

Onu da deyək ki, erməni baş nazir Nikol Paşinyan Blinkenlə telefon danışığı aparıb. Həmsöhbətlər regional vəziyyətlə bağlı məsələləri, eləcə də ikitərəfli münasibətlərin gündəliyini müzakirə ediblər. Xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin nizamlanması prosesinə toxunulub. Qarabağdan miqrasiya edən ermənilərin humanitar problemləri və onların aradan qaldırılması üçün Ermənistan hökumətinin atdığı addımlar da müzakirə olunub. Beynəlxalq yardımın vacibliyi vurğulanıb.

Deputat Asim Mollazadə “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, Blinkenin Azərbaycana zənginin səbəbi Vaşinqtonun öz yanlışını düzəltməsidir. A.Mollazadənin sözlərinə görə, Dövlət Departamentinin nümayəndəsi verdiyi açıqlama ilə ABŞ-ın milli maraqlarına zərbə vurmuş oldu: “Ona görə də Azərbaycan Prezidentinə zəng edərək prosesi dayandırmağı xahiş ediblər. Bu, ilk dəfə deyil. Çünki Amerikada olan erməni diasporuna “faciələr” lazımdır, bununla “genosid” oyunlarını davam etdirə bilsinlər. O baxımdan erməni diasporunun əməlləri Amerikanın maraqlarına zidd idi. Əgər bu səhvlər təkrar olunmasa, ABŞ-Azərbaycan münasibətləri axarına düşə bilər. Azərbaycan Amerikanın əsas müttəfiqlərindən biridir, bir sıra sahələrdə dəstək veririk. Ona görə bu məqamlar nəzərə alınmalıdır”. A.Mollazadə sülh danışıqlarının Vaşinqton masasında bərpası ilə bağlı isə vurğuladı ki, əslində Azərbaycanın Ermənistanla çox gözəl təklifi var: “Bu təklif də ondan ibarətdir ki, hansısa yerlərdə

platforma axtarmağa ehtiyac yoxdur. Tərəflər sülh mətnini öz bölgəmizdə danışıqla razılaşdırma, istənilən nəticəni əldə edə bilər. Sadəcə, bunun üçün Ermənistan sülh istiqamətində səmimi olmalıdır. Amma İrəvan qorxusundan hansı tərəfə qaçdığını bilmir, ziddiyyətli açıqlamalar verir. Bu da sülh danışıqlarında problem yaradır”.

AMİP sədri Arzuxan Əlizadənin dediyinə görə, ABŞ Cənubi Qafqazda cərəyan edən hadisələr fonunda Azərbaycanla münasibətləri normalaşdırmağa zərurət olduğunu fərqləndirir. Partiya sədri düşünür ki, Azərbaycan enerji ixracatçısıdır, Avropaya enerji məhsulları satır, Cənubi Qafqazda böyük əhəmiyyət kəsb edən dövlətdir: “Həmçinin İranla qonşu olduğumuzu, İranda azərbaycanlıların yaşadığını nəzərə alan Vaşinqton Bakı ilə münasibətlərə diqqət yetirmək məcburiyyətindədir. O baxımdan gözləniləndir ki, qarşıdakı dövrdə, xüsusən post-Bayden dövründə münasibətlərdə yaxınlaşma müşahidə edilsin”. A.Əlizadə hesab edir ki, eyni zamanda Azərbaycan da ABŞ-la əlaqələrin düzəlməsində maraqlıdır: “Sadəcə, hər şey qarşılıqlı anlaşma, bərabərhüquqlu yanaşma şəklində olmalıdır. Belə desək, ABŞ nəhəng dövlətdirsə, ona əsas vermək, bizə yuxarıdan aşağı baxmalıdır. Azərbaycan ABŞ-la tərəfdaşdır, beynəlxalq terrorizmə qarşı birgə mübarizədə iştirak edir, onun maraqlarına zidd addımlar atmır, o halda Vaşinqton da bu üslubundan, ritorikasından əl çəkməlidir”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Noyabrın 30-da sərhəd danışıqlarının 5-ci rundundan nəse irəliləyiş gözləmək, heç şübhəsiz, sadələşlülük olar. Birinci ona görə ki, sərhədlə bağlı məsələ qəliz işdir, bunu Xəzərin sektorlara bölünməsinə tutmuş Gürcüstanla hələ də, deyəsən, tam həll olunmamış “Keşikçi-dag”la bağlı danışıqların uzun müddətdir davam etməsi də təsdiqləyir.

Elə Gürcüstanın da Ermənistanla sərhədlə bağlı hələ də həll edilməmiş problemləri var. Rusiya ilə sərhəd məsələsində dəqiqləşdirmələr də bir neçə il əvvəl başa çatdırılıb. SSRİ zamanı sərhədlərlə bağlı o qədər qarışıq qərarlar verilib ki, ittifaqın dağılmasından 32 il ötür, amma postsovet ölkələrinin əksəriyyəti hələ də bu problemlərin həllində əziyyət çəkirlər. Yəni Ermənistanla sərhədlə bağlı problemlərin həllənməsi zamanı aparacaq. Nəzərə almaq lazımdır ki, Ermənistan 30 il ərzində torpaqlarımızı işğal altında saxlayan, eyni zamanda hələ sovetlər dönməndə Azərbaycan ərazilərini yaylaqlar, əkin sahələri adı altında mənimsəyən, üstəlik, 8 kəndimizi hələ də işğalda saxlayan ölkədir.

Sərhədlərin müəyyənləşməsində əsas prinsip bellidir: Azərbaycan və Ermənistan qarşılıqlı olaraq ərazi bütövlüklerini tanıyıblar. Bizə “özgələşdirilmiş” ərazi gerek deyil, əks halda, bu danışıqlar illər davam edər və bölgədə daima gərginlik qalar. Yada salaq ki, Azərbaycan Prezidenti, ardınca isə ölkənin Xarici İşlər Nazirliyi bütün dünyaya açıq şəkildə bəyan etdi ki, Bakı heç bir vasitəçinin iştirakı olmadan Ermənistanla danışıqlar prosesini bərpa etməyə hazırdır. Belə görüşlərin Tiflisdə, hətta Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin hansısa hissəsində keçirilməsinin mümkünlüyü ilə bağlı konkret məqamlar da var idi. Məqsəd birdir - iki qonşu ölkə arasında sülh sazişini tezliklə yekunlaşdırmaq və imzalamaq. Qarşı tərəf bütün bu günlər ərzində susdu, amma nəhayət, ötən həftə “İrəvan yenidən Bakı ilə danışıqlarda iştirak etməyə hazırdır” bəyan etdi. Amma XİN-in cavabı kifayət qədər qeyri-müəyyəndir. İrəvanın kənarda deyil, regionun özündə, həm Rusiya, həm də Qərb nümayəndələri olmadan Bakı ilə birbaşa və təkbə-tək danışıqlara qərar verməyə hazır olub-olmadığı tam aydın deyil.

Yeri gəlmişkən, bugünlərdə **Ermənistanın sabiq prezidenti Serj Sarkisyan** Azərbaycanla ikitərəfli danışıqların əleyhinə olduğunu deyib: “Təbii ki, ikitərəfli danışıqlar təklifi qəbul edilə bilməz. Xatırlatmaq istərdim ki, Ermənistanın indiki rəhbəri mənə qınamaq və ya sancmaq istəyəndə deyir ki, “bax, o, Əliyevlə danışıqlar aparmayıb, amma mən aparıram””. **Serjə görə, sülh razılaşmasına hansısa qüdrətli ölkə təminat verməlidir:** “Əgər zəmanət yoxdursa, bu kağız kimə lazımdır? Tərəflərdən biri bu müqaviləni poza bilər. Təsədüfi deyil ki, dünyanın üç güclü ölkəsi “artsax” (hələ də o havadadırlar - red.) məsələsi ilə bağlı danışıqlara həmsədrlik edirdi”. Sarsaq fikirlərlə gündəmə gəlməyə çalışan Sarkisyan nədənsə, əmindir ki, “ikitərəfli danışıqlar baş tutsa belə, dalana dirənəcək və əgər nəse alınarsa, bu, Ermənistanla gələcək vəd etməyən böyük güzəştlərlə olacaq”.

Ekspertlərimiz necə hesab edir: bu intriqanın davamı necə ola bilər? İrəvan Bakının belə bir təklifinə müsbət cavab verməyə hazırdırmı? Yoxsa onun belə bir addım atmasına mane olacaq məqamlar var?

“Əgər Serj Sarkisyan hədisələrin gedişatını düzgün dəyərləndirmək iqtidarında, daha dəqiq desək, ağılında ol-

saydı, Azərbaycanla anlaşmağı bacarar və təbii ki, hakimiyyətinin də ömrünü uzadardı. Əksinə, Azərbaycanla Ermənistan arasındakı bölgedənkənər qüvvələrin “zəmanətçi” olduğu heç bir sülh anlaşması daimi ola bilməz”.

Siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəyli bu fikirləri “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında söylədi. Bildirdi ki, günün birində bu “zəmanətçilər” arasında münasibətlərdə gərginlik yaşanan kimi, onların “zəmanət” verdiyi sülh anlaşması da kağız parçasından başqa heç bir işə yaramayacaq: “Rusiya, ABŞ və Böyük Britaniyanın “zəmanətçi” olduğu “Budapeşt memorandum”unun taleyini yada salmaq, nəticə çıxarmaq üçün yetərlidir. İndiki şəraitdə yeganə doğru seçim birbaşa dialoq və sadəcə, iki xalqın və dövlətin iradəsinə ifadə edən liderlərin imzalayacağı sülh sazişidir. Azərbaycan tərəfindən ikitərəfli sazişdə yer alan öhdəliklərin daimiliyini təmin etməklə bağlı heç bir problem yoxdur. Çünki Azərbaycan lideri Azərbaycan xalqının vahid milli iradəsinə ifadəçisidir. Bu məsələdə problem Nikol Paşinyan hakimiyyəti ilə bağlıdır. Ola bilsin ki, Nikol Paşinyan özünə və xalqına əmin deyil. Əslində bunun üçün kifayət qədər əsaslar da var. Amma yenə də

Ermənistanın və erməniliyin başqa alternativini yoxdur və onlar bunu dərk etmədikcə, daha ciddi problemlərlə qarşı-qarşıya qalmalı olacaqlar. Sarkisyan isə canlı siyasi “meyit”dir və onun sərəmsəlmələri dəfn olunmuş xatirələrinin yenidən diriltmək cəhdindən başqa bir şey deyil”.

Qarşıdakı sərhəd görüşünə gəldikdə siyasi şərhçi bildirdi ki, delimitasiya ağır və mürəkkəb bir prosesdir: “Həm də bu müstəvidə danışıqların Azərbaycan torpaqlarını və təbii ki, sərhədlərini 30 ilə yaxın işğal altında saxlayan, müharibədə məğlub olan bir ölkə ilə aparıldığını nəzərə alsaq, delimitasiya prosesinin uzun illər boyu davam edəcəyini söyləyə bilərik. Prosesin sürətlə həyata keçirilməsində bir neçə faktor rol oynaya bilər: Bunlardan birincisi, Azərbaycanla Ermənistan arasında normal dialoq və etimad mühitinin formalaşmasıdır. Diger amil isə klassik üslubla müşahidə olunan faktordur. Yəni anlaşmaya anladarlar amili...”

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı qeyd etdi ki, delimitasiya, sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi ilə bağlı ikitərəfli görüş yeni deyil, bu ilin yayında da növbəti belə bir görüş baş tutmuşdu və elə bir nəticə-

si də olmadı: “İndi şərait dəyişib. Bir tərəfdən Azərbaycan Xankəndi və digər ərazilərə qanuni hüquqlarını bərpa edib. Bununla da Ermənistan oradakı ermənilərdən istifadə imkanlarını itirmiş oldu. Düzdür, oranı tərk etmiş erməniləri geri qaytarıb, onlardan yararlanmaq variantına hələ ki ümid edirlər. Amma bu, artıq mümkün olmayacaq variantla çevrilib. “Bir suya eyni yerdən girmək mümkün deyil”. Diger tərəfdən, Ermənistan sürətlə Rusiyadan ayrılmaq xəttini götürüb. “Rusiya ilə sarsılmaz dostluğ”a dair bəyanatları prosesi pərdələməkdən başqa bir şey deyil”.

A.Nağı bildirdi ki, Qərb artıq sifarişini verib, Ermənistan da bu sifarişinə yeritmişdir: “Qərb Ermənistan rəhbərliyini Qarabağ xülyasından əl çəkib, Qərbə doğru inteqrasiya etməyin vacibliyinə inandırıla bilib. Bu ssenari Gürcüstan, Ukrayna, Moldova üçün də hazırlanıb. Onlara müəyyən ərazi itkiləri müqabilində “Qərb cənnəti”-nə daxil olmaq təklif edilib. Qərb həmin ssenari ilə bu ölkələrdə təsirini gücləndirir və məqsədinə nail olur. Yeni vəziyyəti şərtləndirən bu amillər Azərbaycanla Ermənistan arasında prosesi sürətləndirə bilər. Amma Rusiyanın müdaxiləsi ilə proses ləngiyə bilər. Yeni Rusiya öz maraqlarından çıxış edərək “tormozlayıcı” rol oynaya bilər. Məsələ Rusiyanın nə dərəcədə fəal olacağından asılıdır”. **Partiya sədrinin fikrincə, Rusiya Azərbaycan və Türkiyə ilə yaxınlaşma yolunu davam etdirərsə, müsbət nəticələrə ümid etmək olar:** “Ermənistanı itirməkdə olan Rusiyanın Azərbaycan-Türkiyə təndemində yaxınlaşmaqdan başqa yolu qalmır. Bu amillərin təsiri altında demək olar ki, növbəti il sülh danışıqlarının intensivləşməsi, nəticəyə yönəlməsi ilə səciyyəvi ola bilər. Hansısa böyük sarsıntı baş verməsə, ilin ortaları, uzağı payıza qədər sülh müqaviləsinin ilkin variantı imzalanı bilər”.

Politoloq Züriyə Qarayeva hesab edir ki, Bakının ikitərəfli, vasitəçisiz sülh danışıqları təklifinə İrəvanın delimitasiya komissiyası cərgivəsində görüş reaksiyasını verməsi prosesləri uzatmaq hədəfinə hesablanıb: “Azərbaycan heç bir zaman sülh danışıqlarından yayınmayıb, əkinə, qarşı tərəfə danışıqlara qatılmaq üçün daim çağırışlar edib, qatıldığı görüşlərə konstruktiv yanaşıb. Lakin Ermənistan hər görüşdə danışıqlar prosesini dalana dirədən addımlar atıb, maraqlarımıza zidd məsələləri gündəmə gətirməyə çalışıb”.

Z.Qarayeva qeyd etdi ki, delimitasiya zaman alan prosesdir: “Paşinyan bu məsələdə razılaşma ilə bağlı bizim israrımızı da, cəsarətli və haqlı mövqeyimizin nədən ibarət olduğunu da çox yaxşı anlayır. Odur ki, sərhəd danışıqlarını ümumi sülh danışıqlarından ayırmağa cəhd edir. İstənilən halda qarşılıqlı görüşlərin keçirilməsinin müəyyən mənada faydalı olduğunu düşünmək olar. Lakin real praktiki irəliləyiş yalnız o zaman olacaq ki, yalnız bir istiqamətdə deyil, üçtərəfli bəyannamə cərgivəsində təsdiqini tapmış bütün istiqamətlərdə razılıq əldə olunsun. İndiki reallıqlar kontekstində isə bunu İrəvandan gözləmək çətin məsələdir”.

Ermənistan konstruktiv davranışdan bu dəfə də yayınarsa, o halda istisna deyil ki, Azərbaycan sərhədlərin Göyçə gölündən keçməsinə sübut edən xəritəni də masaya qoy-sun. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hüquqi varisi olan müasir Azərbaycan dövlətinin buna kifayət qədər əsasları var. Bölgədə maraqların gerçəkləşdirməyə çalışan moderatorların iştirakı olmadan keçiriləcək görüş Ermənistan üçün növbəti şansıdır. İrəvanda unutmamalı ki, hələlik sadəcə şərti sərhədlər var...

□ **E.PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Sabah sərhəd danışıqları başlayır - Qazağın 7 kəndi gündəmdədir

Rəsmi İrəvanın qeyri-konstruktiv davranışı ona baha başa gələ bilər; bölgədə maraqlarını gerçəkləşdirməyə çalışan moderatorların iştirakı olmadan keçiriləcək görüş Ermənistan üçün növbəti şansıdır; **siyasi şərhçi:** “Ermənistanın və erməniliyin başqa alternativini yoxdur”

•srail mediası mümkün
 ABŞ-İran müharibəsi ilə bağlı maraqlı yazı dərc edib. İran məhv etmək planını ehtiva edən təhlildə ABŞ-ın Tehranı nüvə silahı ilə vurmaqla olduğu bildirilib. "Jerusalem Post" qəzetində dərc olunan "ABŞ İranı nüvə bombası ilə vurmalıdır" başlıqlı məqalədə 21-ci əsrdə müharibələrin "proksi" (vəkalət) vasitəsilə aparıldığı, İranın Yəməndəki Husilər və HƏMAS-la yanaşı İsraili təhdid etdiyi bildirilir. İsrail Xarici İşlər Nazirliyinin 2021-ci ildə dərc etdiyi hesabat istinadən İranın xaricdəki silahlı qruplara son illərdə daha çox dəstək verməyə başladığı qeyd edilir.

İranın on illərdir İsrailə qarşı bir növ müharibə apardığını bildiren müəllif 7 oktyabr hücumlarını "İsrailin Pearl Harboru" kimi qiymətləndirib.

ABŞ-ın 2024-cü ildə keçiriləcək prezident seçkilərindən sonra oxlarını İrana çevirəcəyini iddia edən qəzet İranın mümkün müharibə ilə üzləşəcəyini bildirir.

Müəllif yazıb ki, İrana aid neft və limanları dağıtmaqla yeni müharibə başlamalıdır. Bu hücumla İranın 72 saat ərzində iflasa uğrayacağını bildiren "Jerusalem Post" hücumun eyni zamanda İranda üsyana səbəb olacağını və xalqın hökuməti devirəcəyini iddia edib.

İsraili jurnalist Tehranın nüvə bombası ilə vurulmasını da variant kimi göstərib. Qeyd edilir ki, İran neftinin 80 faizinin istehsal olunduğu Xarq adasına nüvə bombası atılacağı təqdirdə ölkənin gündəlik 2,2 milyon barellik ixracatı sona çatacaq.

İsrailin nüfuzlu qəzetinin bu iddiaları irəli sürməsinin arxasında Amerika və İsrailin İran planlarının xəbərcisi ola bilər? Deyilənlər baş verərsə, nə olar? Bu zaman bizim vəziyyətimiz necə ola bilər?

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ABŞ-ın və İsrailin indiki şərtlər

“2024-də İrana atom bombası atılacaq” - sensasion iddia

Azərbaycan böyük humanitar böhranla üzləşə, həmçinin işğaldan azad edilən ərazilərimizdə tikinti və məskunlaşma işlərində böyük problemlər meydana gələ bilər

altında İrana zərbə endirəcəkləri inandırıcı deyil. O zaman İrana hərbi zərbələr endirilməsi məsələsi aktuallaşardı ki, Yaxın Şərqdəki son müharibəyə İran aktiv şəkildə qoşulardı. Amma İran bu toqquşmalara qarışmır: "İran əl altından HƏMAS-a və "Hizbullah"a dəstək versə də, birbaşa iştirak etmir. Çünki İsrail və ABŞ-ın hücumundan ehtiyatlanır. Amerika Yaxın Şərqdə müharibəni lokallaşdırmağa çalışır. Belə bir şəraitdə Amerikanın İrana zərbələr endirəcəyi barədə deyilənlər inandırıcı deyil. Əlbəttə, ABŞ və İsrailin İran-

da hakimiyyət dəyişikliyi və xaosun yaranmasında maraqlı olması mümkündür. Amma bu maraqlarını hərbi zərbələrlə, hətta atom silahı ilə həyata keçirmələri çətinidir. Çünki belə bir vəziyyətdə İran cəmiyyəti vahid düşməne qarşı hakimiyyət ətrafında sıx birləşə bilər. Nəticədə, ABŞ və İsrailin rejim dəyişikliyi marağını güc yolu ilə reallaşdırmaq cəhdi əks-effekt verər, İranda hakimiyyətinin daha da güclənməsinə səbəb olar. Bu isə nə ABŞ, nə İsrail istəməz. Ona görə də düşünürəm ki, İsrail qəzetindəki həmin mə-

qalə bir nəbz yoxlamasıdır".

E.Şahinoğlu düşünür ki, İsrailin İrana qarşı başqa istiqamətdə addımları ola bilər: "İsrail HƏMAS-la mübarizəni bitirə bilərsə - hərçənd bunun özü də böyük sual altındadır - İranın HƏMAS-a və "Hizbullah"a dəstək kanallarını kəsməyə çalışacaq. Çünki İsrail kəşfiyyatı illərdir xəfiyyələri vasitəsilə İranda nüvə mərkəzlərində çalışan alimləri neytrallaşdırırdı. Mümkündür ki, "Hizbullah" və HƏMAS-a silah çatdırılan istiqamətləri gələcəkdə hədəfə alsınlar. Amma indiki vəziyyətdə bu mümkün

deyil. İsrail HƏMAS-la məsələni bitirməyincə, İranla məsələnin həllinə girişməyəcək. İsraildə müəyyən dairələr, əlbəttə, istəyərdi ki, ABŞ İrana qarşı daha qətiyyətli addımlar atsın. Gələn il ABŞ-da prezident seçkisi. Əgər Tramp prezident seçilsə, ABŞ-ın İran siyasəti daha da sərtləşə bilər. Lakin bu, o demək deyil ki, Tramp Pentaqonun rəyini nəzərə almadan İrana hərbi hücum qərar verə bilər. Bu, indiki şərtlər altında mümkün deyil".

Siyasi şərhçi Əli Orucov isə bildirdi ki, HƏMAS-ın İsrailə qəfil hücumundan sonra başlanan müharibə zamanı analitikləri və siyasiləri narahat edən məsələlərdən ən aktualı müharibənin arealının genişlənməsi, digər ölkələrin, xüsusən də İranın buna cəlb oluna biləcəyi ilə bağlı idi. Lakin Tehran nə qədər sərt bəyanatlar versə də, hədəleyici tonda danışsa da, bundan uzağa gedə bilmədi: "İran anlayır ki, bu tələdir və əsas məqsədlərdən biri də İranı birbaşa müharibəyə cəlb etməkdir. Son zamanlar İranın HƏMAS-a fəal siyasi dəstəyini sənədləşdirməsi də hiss olunur. Ərəb dövlətləri, xüsusən də region dövlətləri bu qanlı toqquşmada ehtiyatlı mövqe tutdu-

ğundan İran da xarici siyasətinə bununla bağlı redaktələr etməyə məcbur oldu. Ona görə də zənn etmirəm ki, ABŞ və İsrail İrana ciddi hərbi zərbə, nüvə zərbəsi endirəcək. Bunun çox böyük fəsadları olar və İsrailin özü də bunun acı nəticələrini yaşayır. Çağdaş dünyamızda kütləvi qırğın silahlarının hər an tətbiqi təhlükəsi qalsa da, buna çox ciddi zərurət olmasa tətbiqi ağılabatan görünür. İsrailin qatı millətçi kəsimi bəlkə də İrana nüvə zərbəsinin endirilməsini arzulayırdı, lakin nüvə zərbəsinin riskləri də hesablanmalı, nəzərə alınmalıdır və alınır. İran İsrailin və Birləşmiş Ştatların region maraqlarına mane olsa da, bu əngəlin aradan qaldırılması nüvə silahının məhdud istifadəsinə bağlı deyil".

Ə.Orucov dedi ki, İranın müharibəyə cəlb edilməsinə gəlincə, əgər bu ehtimal özünü doğrultsa, o zaman bölgə dövlətləri, həmçinin Azərbaycan böyük humanitar böhranla üzləşə bilər. Həmçinin indiki işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə tikinti və məskunlaşma işlərində böyük problemlər meydana gələr.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

“Sanki Azərbaycana minnətçi düşüb” Murad Sadəddinov: “Problem Ceyms O’Braynın Senatda təqdim etdiyi məruzə ilə bağlıdır”

“ABŞ-la Azərbaycan arasında son vaxtlar müşahidə olunan soyuqluğun səbəbini iki ölkə arasında strateji münasibətlərinin korlanması, dialoqun dayanması kimi qəbul etmək yanlış olardı”. Bunu noyabrın 27-də ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkenin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə zəngi haqda danışan politoloq Murad Sadəddinov deyib.

Politoloq "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Blinkenin zəngi və Azərbaycan Prezidenti ilə danışıqı özü göstərir ki, Amerika ilə Azərbaycan arasında dialoq mühiti mövcuddur: "Problem dövlət katibinin müavini Ceyms O'Braynın Senatda təqdim etdiyi məruzə ilə bağlıdır. Ümumiyyətlə, ABŞ-ın Senatında və Konqresində Azərbaycan-Ermənistan məsələsində Ermənistan simpatiyası, Azərbaycana iş qərəzli, aqressiv yanaşma həmişə mövcud olub. Son dövrlər isə bu

Ceyms O'Brayn

tendensiya daha da genişlənib. Bu baxımdan, Ceyms O'Braynın məlum çıxışı Senatdakı həmin ab-havaya uyğun çıxış kimi hazırlanıb. Oradakı konqresmenlərin maraq və tələblərinə uyğunlaşdırılmış, on-

ların xoşuna gəlmək üçün edilən bir çıxış idi. Azərbaycan sentyabrda Qarabağda lokal antiterror tədbiri keçirdən sonra konqresmenlərdən ABŞ Prezidentinə, dövlət katibinə Azərbaycanla bağlı ciddi təd-

birlər görmək üçün müraciətlər edilib. Amerika Erməni Konqresinin müraciətləri var idi. Yeni erməni lobbisi ABŞ hakimiyyətinə ciddi təzyiqlər göstərirdi. Amerika hakimiyyəti də nəzərə alır ki, seçki marafo-

nu başlamaq üzrədir, seçki ərəfəsində erməni diasporasının səslerini itirmək istəmir. Bütün bu amillərə görə də erməni diasporu və lobbisinin xoşuna gələn çıxış dövlət katibinin müavininin dili ilə səsləndirildi. Lakin bu o demək deyildi ki, ABŞ Azərbaycanla bağlı prioritetlərinin üstündən xətt çəkib. ABŞ-ın pragmatik maraqlarından irəli gələrək dövlət katibi Blinken Azərbaycan Prezidentinə zəng edib və soyuqluğun aradan qaldırılması üçün danışıq aparıb. Ceyms O'Brayn məlum çıxışında demişdi ki, bundan sonra Amerika-Azərbaycan münasibətləri əvvəlki kimi olmayacaq, Azərbaycanın yüksək vəzifəli şəxslərinin ABŞ-a səfərlərinə məhdudiyyət qoyulur. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi buna adekvat cavab verməklə dövlətimizin haqlı mövqeyindən çəkinməyəcəyini nümayiş etdirdi. Vəziyyətin gərginləşməkdə olduğunu görəndə ABŞ dövlət katibi yumşalma əldə etmək, vəziyyəti normalaşdırmaq, öz müavininin Azərbaycana səfərinin baş tutması üçün sanki Azərbaycana min-

nətçi düşüb. Ona görə ki, ABŞ Azərbaycanla razılaşma olmadan Cənubi Qafqazda hər hansı maraqlarının təmin edilməsinin mümkün olmadığını fərqindədir. Ona görə də Azərbaycanla hesablaşmalıdırlar. Blinkenin də zəngi bunun üçündür".

Politoloq hesab edir ki, ABŞ əslində yanlış mövqeyindən geri çəkilməyə məcbur olur: "Beləliklə də, Bakıya səfəri təmin edəcəklər. Eyni zamanda Azərbaycan rəsmilərinin də ABŞ-a səfərləri həyata keçiriləcək. Azərbaycan öz milli maraqlarınamə istənilən dövlətdən gələn basqının qarşısını almağa hazırdır. Bunu son baş verənlər növbəti dəfə sübut etdi. Bundan sonra seçkilər yaxınlaşdıqca erməni lobbisinin səsini qazanmağa hesablanmış ermənipərəst bəyanatlar ayı-aynı amerikalı siyasilərin dilindən ola bilər. Lakin bu, heç də o demək olmayacaq ki, həmin bəyanatlar ABŞ hakimiyyətinin rəsmi mövqeyidir. Sadəcə olaraq, seçkilərə hesablanmış müvəqqəti xarakterli quru bəyanatdan o yana heç nə olmayacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

“Regiondan kənar ölkələrin bölgədə vəziyyəti gərginləşdirməyə yönəlməmiş cəhdləri qəbul edilməzdir”. Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov noyabrın 27-də Bakıda Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Güler və Gürcüstanın müdafiə naziri Cuanşer Burçuladze ilə üçtərəfli görüşdən sonra keçirilən mətbuat konfransında deyib. Onun sözlərinə görə, müzakirələr zamanı bölgədə sülhün, sabitliyin, təhlükəsizliyin və birgə əməkdaşlığın əhəmiyyəti vurğulanıb: “Xüsusilə bölgədəki terrorizm və separatizm fəaliyyətlərinin davam etdirilməsi regionda sülh və sabitliyin bərqərar olmasına, iqtisadiyyatın inkişafına, eləcə də beynəlxalq layihələrin təhlükəsizliyinə birbaşa təhdididir. Regiondan kənar ölkələrin bölgədəki vəziyyəti gərginləşdirməyə yönəlməmiş cəhdlərinin qəbul edilməz olduğunu söylədik. Münaqişələrin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, xüsusilə dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığı prinsipləri əsasında, sülh yolu ilə nizamlanmasının vacibliyi bir daha vurğulandı”.

kollektiv Qərbin neoimperialist maraqları başlıca rol oynayır. Çünki ABŞ və Fransa gözəl anlaşırlar ki, Rusiyanın bölgəyə təsir imkanlarını qoruyub saxladığı indiki şərtlər daxilində Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması onların bölgəyə təsir imkanlarını genişləndirmək planlarına ciddi zərbələr vuracaq, hazırkı şərtlər daxilində bu sülh müqaviləsi daha çox Rusiyanın maraqları

dən yayındırmağa çalışmaqqla”.

Politoloqun sözlərinə görə, Qərbin Rusiyaya qarşı gərgin mübarizəsinin xüsusilə də Cənubi Qafqazda ciddi effektlər doğuracağını proqnozlaşdırmaq çox çətindir. Çünki Rusiyanın zəiflədilməsi yalnız bir güc olaraq Rusiyanın sıradan çıxması ilə yekunlaşmayacaq. Növbəti hədəf kimi Çin önə çıxarılmış olacaq. Bunu da çox yaxşı dərk edən Çin Rusiyanın tam olaraq sıradan çıxarılmasına, ayrı-ayrı bölgələrdə təsir imkanlarının zəiflədilməsinə imkan vermək istəmir: “Əsa-

Regionu onlar qarışdırmaq istəyir - üç ölkə nazirinin xəbərdarlığı

ABŞ və Fransa Rusiyanın təsir imkanlarını zəiflədə biləcəkmə?

Üç ölkənin xəbərdarlığı onu göstərir ki, xüsusilə Azərbaycana və Gürcüstanına xarici basqılar artmaqdadır. ABŞ və Fransa son zamanlar Cənubi Qafqazla bağlı daha aqressiv, radikal mövqe ortaya qoymağa başlayıb. Bu, özünü xüsusilə Ermənistanı silahlandırmağa və Bakı ilə İrəvan arasında israrlı vasitəçilik söylərində göstərir. Hazırkı ritorika əslində Qərbin məğlubiyyətini etiraf etməsinin təzahürüdür. Onlar başa düşürlər ki, Azərbaycan artıq regionda yeni reallıqlar yaradıb. Bu isə Qərbin riyakarlığının, yalan və oyunlarının qarşısını alır.

Məlum olduğu kimi, həm rəsmi Vaşinqtonun, həm də Parisin bölgə ilə bağlı öz planları var. Onlar Cənubi Qafqazdakı təsir güclərini artırmaq istəyirlər. Bu isə regiondakı gərginliyin davam etməsinə və Rusiyanın ərazidəki təsir dairəsinin zəifləməsinə tələb edir.

Ağ Ev və Yelisey Sarayı hər nə qədər sülh müqaviləsi haqqında danışsalar da, bu açıqlamalar boşğazdan yuxardır. Çünki sülh müqaviləsi həm də regional əməkdaşlıq mühitinin təmin

olunması deməkdir. Bu isə üçüncü güclərin, o cümlədən Qərbin proseslərə müdaxilə imkanını minimuma endirir.

Bəs bu müdaxilələr nə ilə nəticələne bilər? ABŞ və Fransa Cənubi Qafqazdakı təsir güclərini artırmaq istəyirlər. Bu isə regiondakı gərginliyin davam etməsinə və Rusiyanın ərazidəki təsir dairəsinin zəifləməsinə tələb edir. Rusiyanın təsir dairəsi ni istədiyi səviyyəyə qədər zəiflədə biləcəklərmi?

Politoloq Anar Əliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Cənubi Qafqazda sülh münasibətlərinin normallaşması, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasına əsas maneəni bu gün dünyada global təhlükəsizliyə qarant rolunda çıxış etmək iddiasında olan güclər yaradırlar: “Xüsusilə də ABŞ və Fransa kimi BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvlərinin Cənubi Qafqazda münasibətlərə çox ciddi şəkildə mane olmağa cəhd etdiyini görürük. Ermənistanı təhrik etməklə sülh müqaviləsinin imzalanmasını uzatmağa çalışırlar. Burada təbii ki,

na xidmət olacaq. Ona görə ki, Rusiyanın bölgəyə, əsasən də Ermənistanla müxtəlif istiqamətli təsir imkanları hələ də mövcuddur. Ermənistanla Rusiyanın hərbi bazası fəaliyyətini davam etdirir, Ermənistanın bank-maliyyə sistemi, real iqtisadiyyatının böyük faizi Rusiyadan asılıdır, enerji təhlükəsizliyi, qaz təminatı Rusiya vasitəsilə həyata keçirilir. 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının 9-cu bəndinin tələbinə uyğun olaraq Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalanması reallığında bu müqavilənin əsas bəndlərindən biri olacaq Zəngəzur dəhlizi ilə yüklərin daşınmasını, təhlükəsizliyi Rusiya xüsusi xidmət orqanları təmin etmiş olacaq. Bu hal təbii ki, bölgəni nəzarətdə saxlamağa çalışan və bütün müxtəlif vasitələrdən istifadə etməklə Rusiyanı sıradan çıxarmaq istəyən ABŞ-ın maraqlarına qətiyyən uyğun olmaz. Belə şərtlər daxilində sülh müqaviləsinin imzalanmasını da ABŞ heç bir halda arzulamır və reallaşmasına da imkan verməyəcək. Ən azı əlaltısı Ermənistanı sülh prosesin-

sən də Cənubi Qafqazda təsir imkanlarının itirilməsinə imkan verməyəcək. Çünki Cənubi Qafqaz həm də Çin məhsullarının çox böyük bazar olan Avropa bazarlarına çatdırılmasında alternativ və ən uyğun yollardan biridir. İndiki halda Rusiyanın nəzarət edə biləcəyi Cənubi Qafqaz Çinin maraqlarına daha uyğundur, nəinki ABŞ-ın təsir imkanlarının genişləndiyi Cənubi Qafqaz. Ona görə də hesab etmirəm ki, yaxın illər ərzində Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsir imkanlarını ABŞ ciddi şəkildə sarsıda biləcək və öz təsir imkanlarını daha da genişləndirə biləcək. Amma təbii ki, dünyanın bir çox bölgələrində olduğu kimi bu bölgədə də maraqlar uğrunda toqquşmalar davam edir. Bu toqquşmalar prosesində platsız olmağa üçün güclü iradə və müstəqil mövqe sərgiləmək bacarığı və imkanları lazımdır. Bunun üçün isə dövlətlərə müstəqil iqtisadi güc və bu gücə əsaslanan xarici siyasətin reallaşması zəruridir. Təəsüf ki, indiki şəraitdə Ermənistanın müstəqil iqtisadi gücü və bu gücü idarə edə biləcək iradə mövcud deyil. Ona görə də böyük güclərin əlində alet olaraq maneəvər etmə imkanlarını genişləndirmək, mümkün olarsa öz maraqlarını təmin etməyə çalışırlar. İndiki reallıqlar şəraitində böyük güclərin oyunlarında belə manevrlər etməyə çalışmaqqla Ermənistan nəinki öz maraqlarını təmin edə bilməyəcək, hətta çox ciddi zərbələrə məruz qalacaq. Bu da Ermənistanın bir dövlət olaraq tarixin səhnəsindən silinməsi ilə yekunlaşa bilər”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ-ın qorxunc silahı - 500 km məsafədəki hədəfləri vuracaq

ABŞ-ın ATACMS-in təkmilləşdirilmiş versiyasını yerləşdirmək planları məlum olub.

“Lockheed Martin” şirkəti “Precision Strike Missile” (PrSM) idarə olunan raketin uğurla sınaqdan keçirildiyini elan edib. Nyu Meksikada sınaq zamanı raket hipersəs sürətində parlaq nəticələr göstərib.

ATACMS-in təkmilləşdirilmiş versiyası 500 kilometrə qədər məsafəni qət edə bilər və ikili istiqamətləndirmə sistemində malikdir. Raketlər artıq Ukrayna qüvvələrinin arsenalında olan HIMARS və MLRS M270 MLRS-dən istifadə etməklə buraxıla bilər.

İlkin məlumatlara görə, belə silahların məhv edilməsi o qədər də asan olmayacaq. Yeni raketlərin ilk partiyası bu ilin sonuna kimi ABŞ-ın arsenalına daxil olacaq. İlkin olaraq 3986 mərmirin istehsalı məlum idi. Lakin Ukraynaya hərbi yardımı fonunda Amerikanın si-farişi artıracağı ehtimal edilir.

Rusiya Qərbə şərtlərini dikte edəcək?

Rusiya qoşunlarının döyüş meydanında danılmaz üstünlükləri var ki, bu da Moskvaya öz şərtlərini həm Kiyevə, həm də Qərb ölkələrinə dikte etməyə imkan verir.

Bakupost.az xəbər verir ki, bu barədə analitik Mark Episkoposun “Responsible Statecraft” üçün yazdığı məqalədə bildirilir.

Təhlilçi qeyd edir ki, diplomatik manevrlərin olmaması səbəbindən “aydın təhlükə” var. Onun fikrincə, “Rusiyanın artan üstünlükləri sonda kritik səviyyəyə çatmağa və Kiyev, eləcə də onun Qərb tərəfdaşlarını fakt qarşısında qoya bilər”.

Episkopos onu da bildirib ki, Qərb ölkələri onlar və Ukrayna üçün yaranmış vəziyyətin mürəkkəbliyini hələ tam dərk etməyiblər.

Xatırladaq ki, bir gün əvvəl Ağ Evin Milli Təhlükəsizlik Şurasının strateji kommunikasiyalar üzrə koordinasiatoru Con Kirbi Vaşinqtonun Kiyevə dəstəyinin kritik məqamda olduğunu etiraf edərək, hərbi yardımın həcmi məsələsində çevikliyin olmamasına işarə etmişdi.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü müdafiə edirik - erməni spiker

“İndi Ermənistanın Qarabağ adlı bir məsələsi yoxdur”. Ermənistan mətbuatı xəbər verir ki, bunu ölkə parlamentinin spikeri Alen Simonyan jurnalistlərə deyib.

“Bu nə deməkdir? Məsələ həll olundu? Məsələnin həlli və ya həll olunmamış mahiyyəti nədir? Ermənistan Respublikasının indi belə bir məsələsi yoxdur. Ermənistan Respublikası Qarabağın da daxil olduğu Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tam şəkildə müdafiə edir. Biz bunu çox dəmişik. Son il yarım ərzində dəfələrlə”, - o qeyd edib.

“Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə”, “Əmək pensiyaları haqqında” və “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə” qanun layihəsi Milli Məclisə daxil olub. Bu barədə Milli Məclisin Mətbuat və İctimaiyyətə Əlaqələr Şöbəsinə məlumat verilib.

Qanun layihəsində hazırlanmasına dövlət tərəfindən zaman və resurs sərf edilmiş hərbi qulluqçuların formalaşmış təcrübəsindən daha uzun müddət istifadə etmək məqsədilə hərbi qulluqçu kimi pensiyaya çıxmaq üçün minimum xidmətkeçmə tələbinin 20 təqvim ilindən 25 təqvim ilinə çatdırılması təklif olunur.

Qeyd olunan dəyişiklik hərbi qulluqçuların pensiya təminatında hər hansı azalmı istisna etməklə, bir sıra qurumların hərbi qulluqçularının pensiya təminatında artımı nəzərdə tutur. Belə ki, minimum xidmət müddətinin artırılması ilə yanaşı, həmin dövrə görə qulluq əlavəsi faizinin də 50 faizdən 65 faizə qaldırılması təklif edilir. Qanun layihəsinin 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulur.

Bundan başqa, layihəyə əsasən, 20 təqvim il hərbi xidmət müddətini tamamlamasına ən çoxu 3 təqvim il qalmış hərbi qulluqçulara, habelə qanun layihəsi qüvvəyə mindiyi

“Neynirəm ki, o qızıl testi ora qan qusum”

Hərbçilərin pensiya yaşının artırılması haqda layihə narazılıq doğurub; **Ramil Məmmədli:** “5 il artıq hərbi müddətdə olacaq, amma daha artıq pensiya alacaqlar”

tarixədək 20 təqvim ili və daha çox hərbi xidmət etmiş hərbi qulluqçular 25 təqvim il hərbi xidmət müddətini tamamlayanadək hərbi xidmətdən buraxıldıqda, onlara da “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunun 2024-cü il yanvarın 1-dək qüvvədə olan normaları tətbiq ediləcək. Bu normalar hərbi qulluqçuların qazanılmış hüquqlarından istifadəsinə hər-

tərəfli imkan verəcək.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, qanun layihəsində hərbi qulluqçuların təhsil almaq hüququnun həyata keçirilməsi ilə bağlı və başqa dəyişikliklər də əks olunub.

Qeyd edək ki, hərbiçilərin pensiya yaşının artırılması ilə bağlı narazılıqlar var. Bəs hərbiçilərin pensiya yaşı niyə artırılır?

Mövzu ilə bağlı hərbi ekspert Ramil Məmmədli “Yeni Müsavat”-a danışdı: “Hərbi qulluqçuların pensiya təqvim müddətinin artırılması, yəni 20 ildən 25 ilə çatdırılması təbii ki, birmənalı qarşılanılmaz, hansı ki, bütün islahatlarda belə olur. Qeyd etmək lazımdır ki, bir çox hərbi qulluqçular onlar xidmət müddətinin əsas götürülməsini daha

məqsədəuyğun hesab edirlər. Çünki bilirik ki, bir-iki gün hesablanmasa, bildirilib ki, hərbi qulluqçu yalnız 20 il normal şəkildə hərbi xidmət keçmək gücündədir. Bu layihəni təqdim edənlərin isə düşüncəsi budur ki, hərbi qulluqçular artıq 50 deyil, 65 faizlə pensiya alacaqlar. Amma hərbi qulluqçu 5 il əlavədən sonra aldığı pensiya ilə sağlamlığını bərpa edə bilməyəcək. Bu, yersiz qərardır. Qeyd edim ki, bu qərar Silahlı Qüvvələrdə də böyük narazılıq yaradıb. Çox təəssüflənirəm ki, güc strukturlarının rəhbərləri də buna susur. Axı burada insanların taleyindən söz gedir. Belə olmaz. Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində oturan adamlar da buna susur. Onlardan olsa, 25 ili lap 35 il edərlər. “Neynirəm ki, o qızıl testi ora qan qusum”. Ona görə də narazı hərbiçiləri çox gözəl başa düşürəm və onların bu narazılıqlarına, narahatlıqlarına haqqı qazandırırıam”.

Qeyd edim ki, sovet dövründə də 25 il hərbi xidmət təqvim olub. Hər halda, 17-18 yaşında hərbi xidmətə başlayan hərbi qulluqçu üçün 25 il o qədər böyük müddət deyil, yəni əslində normal müddətdir.

Beləliklə, bu layihənin mənfəi tərəfi budur ki, hərbi qulluqçular 5 il artıq hərbi müddətdə olacaq. Müsbət tərəfi isə budur ki, daha artıq pensiya alacaqlar. Yəni qulluq əlavəsi artıq 50 faizdən 65 faizə qalxacaq. Ümumilikdə də bu əldə olunan pensiya məbləğinə müsbət təsir edəcək”.

Hərbi ekspert Üzeyir Cəfərov isə yeni layihə ilə bağlı narazılığını bildirib: “Belə təklifləri verən insanlar hərbiçilərdən uzaq olanlardır. Başa

düşümlər ki, bu 20 il elmi-tədqiqat institutları tərəfindən hesablanıb, bildirilib ki, hərbi qulluqçu yalnız 20 il normal şəkildə hərbi xidmət keçmək gücündədir. Bu layihəni təqdim edənlərin isə düşüncəsi budur ki, hərbi qulluqçular artıq 50 deyil, 65 faizlə pensiya alacaqlar. Amma hərbi qulluqçu 5 il əlavədən sonra aldığı pensiya ilə sağlamlığını bərpa edə bilməyəcək. Bu, yersiz qərardır. Qeyd edim ki, bu qərar Silahlı Qüvvələrdə də böyük narazılıq yaradıb. Çox təəssüflənirəm ki, güc strukturlarının rəhbərləri də buna susur. Axı burada insanların taleyindən söz gedir. Belə olmaz. Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində oturan adamlar da buna susur. Onlardan olsa, 25 ili lap 35 il edərlər. “Neynirəm ki, o qızıl testi ora qan qusum”. Ona görə də narazı hərbiçiləri çox gözəl başa düşürəm və onların bu narazılıqlarına, narahatlıqlarına haqqı qazandırırıam”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Çoxuşaqlılara pul verilməsi müzakirəsi

Ekspert: “On milyon qarşılığında bu sıxıntı varsa, 20 milyon əhalimiz olduğu zaman nə sıxıntılar yaşanacaq...”

Milli Məclisin noyabrın 21-də keçirilən plenar iclasında millət vəkili Siyavuş Novruzov ailələrə ikinci uşaqdan sonra yardımların verilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıb. Ailələrə uşaqlarla bağlı təminatın verilməsinin daha məqbul olduğunu söyləyən deputat vurğulayıb ki, ailədə 5 uşağın olması fəvriyyəyə ondan başqa təminatın verilməsi kimi yanaşma doğru deyil: “Təklif odur ki, iki uşaqdan sonra ailələrə bu təminatlar nəzərdə tutulsa, daha yaxşı olar”.

Qeyd edək ki, illərdir uşaq pulu məsələsi gündəmə gəlir, məsələ müzakirəyə çıxarılır və sonda bu istiqamətdə hər hansı müsbət addımın atıldığını görmürük. Narahat doğuran məsələ isə odur ki, son illər rəsmi statistikada ölkəmizdə yeni doğulanların sayının azalmasıdır. Ekspertlər hesab edir ki, bu amil indi özünü göstərməyə başlayıb, gələcəkdə demografik vəziyyətin pisləşməsinə səbəb ola bilər.

Yeri gəlmişkən, qeyd etmək yerinə düşər ki, əhalinin son siyahıyaalınmasının nəticəsi əsasında 2023-cü il sentyabr ayının 1-i vəziyyətinə hesablanmış əhalinin sayı 10 milyon 163 min 176 nəfər təşkil edir. Dövlət Statistika Komitəsi aylıq hesabatına istinadən xəbər verir ki, əhalinin ümumi sayında şəhər əhalisinin xüsusi çəkisi 54,6

faiz, kənd əhalisinin xüsusi çəkisi 45,4 faiz, kişilərin xüsusi çəkisi 49,8 faiz, qadınların xüsusi çəkisi isə 50,2 faiz olub. Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən cari ilin 8 ayı ərzində ölkə üzrə 75 min 623 doğulan körpə qeydə alınmış və ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə bu göstərici azalaraq 12,3-dən 11,2-yə düşmüşdür. Doğulanların arasında oğlan uşaqlarının xüsusi çəkisi 53,3 faiz, qız uşaqlarının xüsusi çəkisi isə 46,7 faiz olmuşdur. Doğulan körpələrdən 2288-i əkiz, 99-u üçəm, 4-ü isə dördəm olub.

2023-cü ilin yanvar-avqust ayları ərzində ölkədə 40

min 472 ölüm halı qeydə alınmış və 2022-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə bu göstərici azalaraq 6,2-dən 6,0-a düşüb.

Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən bu ilin yanvar-avqust aylarında 33836 nikah və 14544 boşanma halları qeydə alınmış və ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə nikahların sayı azalaraq 6,0-dən 5,0-a düşmüş, boşanmaların sayı isə 1,5-dən 2,2-yə qədər artıb.

Niyyə illərdir müzakirəyə çıxarılan bu məsələ öz həllini tapa bilmir? Uşaq pulu məsələsi reallıqda necə həll oluna bilər?

İqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a dedi ki, uşaq pulu ilə bağlı belə bir qərarın qəbul edilməsinin tərəfdarıdır: “Amma bugünkü iqtisadi reallıq şəraitində, bugünkü demografik göstəricilər və maliyyə yükü şəraitində hökumətin belə bir qərar qəbul edəcəyini gözləmirəm. Bu gün on milyonluq ölkə əhalisinin yaşaması, iqtisadi fəaliyyəti üçün adama düşən su, torpaq ehtiyatları qonşu ölkələrlə müqayisədə daha azdır. On milyon qarşılığında bu sıxıntı varsa, 20 milyon əhalimiz olduğu zaman nə sıxıntılar yaşanacaq. Əhalinin sayının artması məhdud torpaqları çərçivəsində sosial problemlər yaradır. Bəli, əgər o dərəcədə, iqtisadi dərəcədə səmərəli bir iqtisadiyyat qurularsa, bu olmaz. Amma bugünkü reallıqlar daxilində əhali sayının kəskin artması həm də sosial problem deməkdir. Azərbaycanda iyirmi milyonluq əhalinin təminatı daha ciddi problemlər yarada bilər. Ona görə 3, 4-cü uşaqlara deyil, məhz yalnız birinci uşağa görə ödənişlərin verilməsinin tərəfdarıyam. Çünki onsuz da Azərbaycanda bir, ya da ikiuşaqlı ailələr daha çoxdur, ələlxüsüs da aztəminatlı ailələrə bu tip uşaq pulunun ayrılmasının tərəfdarıyam. Artıq ikinci uşaqdan sonrakı uşağa uşaq pulunun verilməsinin deyil. Məhz ilk iki uşağa”.

İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfəri də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqladı: “Əslində demografik artım həndəsi silsilə ilə artmır. Bu mümkün deyil. Bu, illərə yayılmış bir artım olur. Yeri gəlmişkən, Azərbaycanda əhalinin artımı 2050-ci ildən sonra zəifləyəcək. İndiki proyeksiya BMT-nin hesabatına görə Azərbaycan 50-ci ildə 11.3 milyon, amma 100-cü ildə 9 milyon olacaq. Əksinə, indiki temple götürəndə orada elmi modeləşmə prinsipi var. BMT-nin əmək və insan resursları agentliyi bunu ölkələr üzrə hesablayır. Bu, elmi yanaşmadır. Artım tempinin riyazi modellərinin qurulmasına görədir. Bizdə uşaq pulu verilməyə, əhali “kəskin artacaq” prinsipi yanlışdır. Çünki bir çox ölkələrdə bu tətbiq olunur. Rusiyada 20 ilə yaxındır tətbiq olunur, əhali artmır, əksinə, azalma baş verir. Yə-

ni bu, demografik partlayışa gətirib çıxarmır. Demografik problemlərin həll edilməsinə yardımçı olur”.

Ekspert əlavə edib ki, Azərbaycanda ikinci uşaqdan başlayaraq uşaq pulunun verilməsi məsələsi bir-dəfəlik həll olunsaydı, ölkənin gələcəkdəki demografik problemlərinin yaranmamasına səbəb olar: “İndiki vəziyyət hələ ki pis deyil. Düzdür, uşaqların doğuş sayında azalma var. Amma Gürcüstan və Ermənistan, Cənubi Qafqaz ölkələrinə baxanda onlardan qat-qat yaxşı vəziyyətdəyik. Onlarda demografik vəziyyət həddən artıq pisdır. Azərbaycandakı vəziyyət Avropa ölkələrindən də yaxşıdır. Amma getdikcə doğuş sayı azalır. Birinci uşağı planlaşdırarkən ailələrə daha rahat olur, yaxınlar, qohumlar ilk uşağa kömək edirlər. Amma ailələr ikinci, üçüncü uşağı dünyaya gətirməyə çox vaxt risk etmirlər, maddi çətinliklərdən çəkinirlər. Ona görə də ikinci uşaqdan başlayaraq ailələrə müəyyən yardımın olması Azərbaycanın gələcəkdə demografik problemlərinin qarşısını ala biləcək faktora çevrilə bilər. Bu baxımdan, uşaq pulu məsələsi həllini tapmalıdır. Yeri gəlmişkən, beş istiqamət üzrə müxtəlif adlar altında uşaq pulu verilir. Sosial yardımlar kimi, imkansız ailələrə yardımlar kimi, çoxuşaqlı ailələrə yardımlar var. Biz bunu bir mərkəzdə cəmləşdirməyə və ayrılan vəsaiti bir az artıraraq və ikinci uşaqdan başlayaraq ailələrə yardım verilməsi daha doğru yanaşma ola bilər”.

□ **Afaq MİRAYIOV,**
“Yeni Müsavat”

Qarabağ Universiteti yaratmaq qərarı - reaksiyalar

Bu universitetdə ilk növbədə Qarabağ regionunun inkişafı üçün kadr potensialı yetişdirilməli, ixtisaslar bölgənin spesifikasiyasına uyğun formada müəyyənləşməlidir

Xankəndi şəhərində Qarabağ Universiteti yaradılır. Bu barədə Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb. Sərəncamda qeyd olunub ki, regionun sosial-iqtisadi ehtiyaclarına uyğun yüksəkixtisaslı kadr tələbatının ödənilməsi və tarixən mövcud olmuş təhsil ənənələrinin yaşadılması məqsədilə Xankəndi şəhərində yerləşən ali təhsil müəssisəsinin əsasında Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Qarabağ Universiteti publik hüquqi şəxs yaradılır.

Qeyd edək ki, Qarabağ regionunda ali təhsil ənənəsi tarixən mövcud olub. Burada ilk ali təhsil ocağı 1969-cu ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun filialı kimi qurulub, 1973-cü ildən 1988-ci ilədək ali təhsil müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərərək, ərazilərimizin işğalı dövründə isə fəaliyyətini dayandırır.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin iqtisadi potensialı, aparılan bərpa-quruculuq işləri, eləcə də əmək bazarının tələbləri regionda yüksəkixtisaslı kadrların hazırlığını həyata keçirən ali təhsil müəssisəsinin təşkili zərurətini meydana çıxarıb.

“Yeni Məsəvat”a danışan millət vəkili Ceyhun Məmmədov qeyd edib ki, hazırda ən önəmli məsələlərdən biri qələbənin möhkəmləndirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə reintegrasiya, bərpa və quruculuğu sürətləndirməkdir:

“Məlum olduğu kimi, Qarabağ regionunda ilk ali təhsil ocağı 1969-cu ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun filialı kimi qurulub. Təəssüf ki, ali təhsil müəssisəsi 1988-ci ilədək fəaliyyət göstərərək. Artıq Qarabağ azaddır. Bu gün qarşımıza mühüm hədəf və məqsədlər qoyumuşuq. Hesab edirəm ki, bölgələrdə yeni universitetlərin yaradılması Bakıda sıxlığın qarşısını nisbətən almağa köməklik edə biləcək. Qarabağ Universitetində bütün sahələr üzrə mütəxəssislərin yetişdirilməsinə önəm verməliyik. Geniş kampuslu müasir təhsil müəssisəsinin yaradılmasına ehtiyac var. Beynəlxalq universitetin yaradılması yaxşı olardı. Bir neçə dildə universitetin

təhsil müəssisəsinin yaradılması, xarici ölkələrdən tələbələrə cəlb edilməsi üçün addımlar atılmalıdır”.

Millət vəkili hesab edir ki, Azərbaycan gəncləri Qarabağ Universitetinə maraq göstərəcəklər: “Bu gün hər bir azərbaycanlının üreyi Qarabağla döyünür. Əminəm ki, gənclər Qarabağ Universitetində təhsil almaq istəyəcəklər, çünki hər birimizin istəyi Qarabağın azad edilməsi idi. Arzumıza çatmışıq və çox önəmli mərhələyə daxil olmuşuq. Bu, yeni imkanlar və fərsətlər yaradacaq”.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə bildirdi ki, Qarabağda ayrıca dövlət universitetinin yaradılması çox böyük hadisədir: “Təhsil dövlətçilik siyasətinin əsas vuran qolu, təməl nöqtələrindən biri olub. Qarabağ Universiteti bəlkə də Azərbaycanın xüsusi təhsil göstəricilərinə malik olan ən böyük ali təhsil müəssisəsi olacaq. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin quruculuğunda təhsil müəssisələrinin tikintisi, bərpası və tədrisin təşkili vacib amildir. Çünki təhsil insanların həmişə ərazilərdə sürətlə məskunlaşmasına, eyni zamanda həmin ərazilərdə xidməti vəzifələrini yerinə yetirən əməkdaşların övladlarını təhsil almaq şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün bu vacibdir.

Hər kəsə məlumdur ki, ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin dediyi kimi, hazırda qarşıda dayanan ən mühüm vəzifələrdən biri işğaldan azad olunmuş

ərazilərimizin bərpasıdır. Hesab edirəm ki, bu prosesdə Azərbaycan təhsili də fəal iştirak etməlidir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə xidmət keçən şəxslərin məktəbyaşlı övladlarının təhsil hüququnun təmin edilməsi, onlar üçün təhsilin əlçatanlığının təmin edilməsi zəruridir. Buna görə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhsilin inkişafı ilə bağlı tədbirlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Düşünürəm ki, indiki halda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşacaq əhaliyə təhsil xidmətlərinin göstərilməsi üzrə mütəxəssislərin fəaliyyətləri stimullaşdırılmalıdır. Çünki ora gedəcək müəllimlər ilkin olaraq həmin ərazilərdə yaşamaq üçün təlimlərə cəlb edilməli, onların əmək haqlarına xüsusi əlavələr edilməlidir.

Azərbaycan hökumətindən xahiş edir, bəlkə də tələb olaraq qeyd edirəm ki, biz Qarabağın inzibati ərazisində və işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə bir neçə ali təhsil müəssisəsinə mütəxəssislər təqdim edilməlidir. Nəzər alsaq ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məzunlar olacaq, yeni 10-11-ci siniflərdə təhsil alan abituriyentlər olacaq ki, ali təhsil müəssisələrinə daxil olmaq istəyəcəklər. Onlar paytaxt Bakıya və digər şəhərlərə getmək əvəzinə Qarabağda təhsil olunaçaq universitetlərə daxil olsunlar. Yeni gələcəkdə mütəxəssislərdə Qarabağ Dövlət Universiteti, Şuşa Dövlət Universiteti

yaradılmalıdır. Hətta Azərbaycanın Ermənistanla sərhəd olan ərazilərində Laçında, Qubadlıda belə Müəllimlər İnstitutunun, İqtisad Universitetinin filiallarını açmalıyıq. Mən əminəm ki, Qarabağ güclü bir universitet brendi olacaq.

Düşünürəm ki, bu universitetdə ilk növbədə Qarabağ regionunun inkişafı üçün kadr potensialı yetişdirilməli, ixtisaslar bölgənin spesifikasiyasına uyğun formada müəyyənləşməlidir. Eyni zamanda universitetdə Qarabağın tarixinin tədris olunmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir. Həmçinin düşünürəm ki, universitetə xarici ölkələrdən də təhsil almaq üçün tələbələr cəlb olunmalıdır”.

Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Müşahidə Şurasının üzvü Günel Səfərova isə Qarabağ Universitetinin Xankəndidə yaradılmasının çox mühüm hadisə olduğunu vurğulayıb: “Bu çox xoş xəbərdir. Qarabağ azad edildikdən sonra orada müxtəlif ali təhsil müəssisələri, peşə məktəbləri, orta məktəblər fəaliyyət göstərəcək. Qarabağ Universitetin məhz Xankəndidə fəaliyyət göstərməsi fəvqəladə təşəbbüsdür. Xankəndi Azərbaycan üçün çox strateji şəhərdir. Ümid edirəm ki, Qarabağ Universiteti yüksək keyfiyyətli ali təhsil ocağı olacaq. Universitetdə tibb, konfliktologiya, İT sahəsi üzrə fakültələr açıla bilər. İstənilən halda siyasi baxımdan bu çox uğurlu addımdır. Hələ ki birgə-

yaşayış modelinin necə qurulacağı qeyri-müəyyəndir, amma mənə elə gəlir ki, Xankəndini turistik baxımdan, həm də elm ocağı baxımından dünya üçün maraqlı mərkəzə çevirə bilərik”.

Qeyd edək ki, Nazirlər Kabinetinə iki ay müddətində

universitetin nizamnaməsini təsdiq edib bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat vermək, universitetin fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı zəruri tədbirlər görmək, universitetin Xankəndi şəhərində torpaq sahəsi, tədris və ya-taqxana binaları, idman meydançası və digər infrastruktur obyektləri ilə təminatı məsələlərini həll etmək, sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etmək tapşırılıb.

✎ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Məsəvat”

Bu il 10 universitet akkreditasiyadan keçib

“Bu il 10 ali təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası yekunlaşıb”.

Bunu Təhsildə Keyfiyyət təminatı üzrə Dövlət Agentliyinin sədr müavini, sədrin vəzifəsinin müvəqqəti icraçısı Kamran Rəsulov “Effektiv kommunikasiya” mövzusunda keçirilən seminarla deyib. Onun sözlərinə görə, 3 universitet hazırda qərarvermə mərhələsindədir: “Bura Bakı Mühəndislik Universiteti, ADA və Azərbaycan Tibb Universiteti daxildir. Ümumilikdə bu il üçün 13 ali təhsil müəssisəsinin akkreditasiyadan keçirilməsi nəzərdə tutulub. Bir il sonra təkrar akkreditasiya keçiriləcək. Növbəti ildə də 13 ali təhsil müəssisəsi qrafikə salınıb”.

Deputatın qardaşı oğlu azadlığa buraxıldı

Dələduzluğa və rüşvətə təhrik etməyə görə məhkum edilmiş Bakı Humanitar Kollecinin sabiq rektoru Vaqif Əmiraslanovun oğlu Emil Əmiraslanov vaxtından əvvəl azadlığa buraxılıb.

“Qafqazinfo” məlumat verir ki, bu barədə Bakı Apelyasiya Məhkəməsi qərar qəbul edib.

Təqsirləndirilən Əmiraslanov 2020-ci ildə 3 nəfərin ümumilikdə 52 min manat pulunu ələ keçirməkdə təqsirli bilinərək 5 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdi.

O, 3 il sonra barəsindəki hökmdən apelyasiya şikayəti verib, Ali Məhkəmənin Plenum qərarına əsaslanaraq Cinayət Məcəlləsinin 32.4.312.2-cü (rüşvət verməyə təhrik etmə) maddəsinin ittihamdan xaric edilməsini, eyni məcəllənin 178.2.2 və 178.2.4-cü (dələduzluq) maddələri ilə təyin edilmiş 2 il azadlıqdan məhrum etmə cəzasını çəkməsini nəzərə alaraq cəzadan azad edilməsini xahiş edib.

İlqar Murquzovun sədrlik etdiyi hakimlər heyəti şikayəti təmin edib. E.Əmiraslanov məhkəmə zalından birbaşa azadlığa buraxılıb.

Qeyd edək ki, E.Əmiraslanov əvvəllər Yasamal Rayon Məhkəməsində məhkəmə iclasının katibi, məhkəmə icraçısı, 2012-ci ildən 2015-ci illərdə Bakı şəhəri Nərimanov rayon prokurorunun köməkçisi işləyib. O, həm də millət vəkili, professor Əhliman Əmiraslanovun qardaşı oğludur.

Məktəblərdə yeni şagird davranış qaydaları tətbiq olunur

“Pilot şəkildə 300 məktəbdə tətbiq olunan yeni şagird davranış qaydaları ilə bağlı yekun qiymətləndirmə işləri hələ tamamlanmayıb”.

Bunu Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Eşqi Bağirov “Effektiv kommunikasiya” mövzusunda keçirilən seminarla deyib.

O bildirib ki, bu ilin sonu və gələn ilin əvvəli üçün prosesin yekunlaşması nəzərdə tutulur: “Nəticədən asılı olaraq məktəb sayının artması nəzərdə tutulur. Məktəb sayının 300-dən 500-ə artırılması hədəflərin”.

Dünya Bankı Xəzərin səviyyəsinin azalması ilə bağlı həyəcan təbili çalıb. Bankın Mərkəzi Asiyadan yüklərin Xəzər dənizi üzərindən Azərbaycan, Gürcüstandan keçməklə Avropaya daşınmasını nəzərdə tutan Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi ilə bağlı hesabatında qeyd olunur ki, Xəzər dənizində suyun səviyyəsinin aşağı düşməsi tendensiyası 2023-cü ildən sonra da davam edərsə, o zaman limanların, xüsusilə Aktau və Ələt limanlarının ötürücülük gücü təhlükə altında olacaq.

Məlumatda qeyd olunur ki, hazırda dənizdə suyun səviyyəsinin xüsusilə aşağı olması limanlara yaxınlaşmada naviqasiya və yanılma məntəqələrində gəmilərin istismarı ilə bağlı problemləri artırır. Hesabatda vurğulanır ki, "Xəzər dənizində bir çox gəmilər artıq tam gücü ilə işləyə bilmir".

Qeyd edək ki, oktyabr ayında Dünya Bankının ekspertləri Aktau limanında olaraq, vəziyyətlə tanış olublar. Bankın nəqliyyat sektorundan Qazaxıstana "Xəzər dənizinin səviyyəsində dəyişikliklərin 2050-ci ilə qədər proqnoz modeləşdirilməsi" tədqiqat işi üçün qrant ayrılması barədə qərar qəbul edilib. Bildirilir ki, tədqiqat Xəzər dənizinin səviyyəsində dəyişikliklərlə bağlı uzunmüddətli proqnozların olmamasını nəzərə alaraq, Aktau limanının kapital tutumlu infrastruktur layihələrinin, o cümlədən konteyner qovşağının yaradılması layihəsinin həyata keçirilməsi xərclərini düzgün müəyyən etməyə imkan verəcək. Bu sahədə əsas diqqət Aktau limanının akvatoriyasında dərinləşdirmə işləri xərclərinin düzgün hesablanmasına yönəldilir.

Bundan əlavə, tədqiqatın nəticəsi kimi qonşu dövlətlərin dəniz limanlarında və Xəzər dənizində fəaliyyət göstərən dəniz gəmilərində hidrotexniki qurğuların saxlanılması üçün tövsiyələr hazırlanması nəzərdə tutulur.

Ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Rəsim Səttarzadənin "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Xəzər dənizi qapalı su hövzəsi olduğundan onun səviyyəsində periodik dəyişmələr labüddür: "Xəzər dənizinin səviyyəsinin dəyişməsində başlıca amil onun hövzəsinin iqlimi hesab olunur və səviyyə tərəddüdləri əsasən onun su balans elementlərindən, yeni onu qidalandıran çaylardan və düşən yağıntının miqdarından, həmçinin buxarlanmadan asılıdır. Dəniz dibində baş verən tektonik hərəkətlər də səviyyənin dəyişməsinə təsir göstərən amillərdəndir. Bu gün Xəzərin əsas qida mənbəyi olan Volqa çayının axımında da azalma müşahidə edilir".

R.Səttarzadənin sözlərinə görə, Xəzərin XX əsrdə

Dünya Bankından şok Xəzər hesabatı - limanlarımızı gözləyən təhlükə

Suyun səviyyəsi Ələt limanının işinə ciddi təsir etmir - rəsmi

ən aşağı səviyyəsi 1977-ci ildə qeydə alınıb: "Sonradan qısa dövrdə, yeni 1977-1995-ci illər ərzində 2,5 metr artıb və sonrakı illərdə yenidən azalma müşahidə olunmağa başlayıb. 2000-ci illərin əvvəllərində qisməddətli artım, 2006-cı ildən etibarən Xəzərin səviyyəsində ən məşahidə olunur, 2019-cu ildə dənizin orta illik səviyyəsi Baltik sistemi ilə mənfə 27,89 metr qeydə alınıb ki, bu da 1977-ci ildəki səviyyədən 1,1 metr yüksəkdir. Yeni hələlik qeydə alınan minimum səviyyədən yüksəkdir dənizin suyu".

ETSN rəsmisi bildirir ki, hazırda Xəzər dənizinin səviyyəsi ətraf mühit, insan sağlamlığı və təsərrüfat sahələri üçün ciddi təhlükəli hesab olunmur: "Lakin azalma bu qayda ilə uzun müddət davam edərsə, bəzi təsərrüfat sahələrinə, xüsusilə dənizdə neft-qaz əməliyyatlarına, dəniz nəqliyyatına, limanların fəaliyyətinə təsir edə bilər. Dəniz səviyyəsi üzərində Milli Hidrometeorologiya Departamentinin hidrometeorologiya müşahidələr aparılır və fəaliyyətləri dənizlə bağlı olan qurumlara dənizin səviyyəsi barədə məlumatlar verilir ki, işlərində və planlaşdırılan layihələrdə nəzərə alsınlar".

Müstəqil ekspertlər bildirirlər ki, dəniz səviyyəsinin dinamika barədə müddətli proqnoz vermək mümkün deyil. Çünki bugünədək hazırlanmış uzunmüddətli səviyyə proqnozlarının heç biri özünü

doğrultmayıb.

Bu ilin oktyabrında Xəzər dənizinin səviyyə dəyişməsinin səbəbinin öyrənilməsi, eləcə də müvafiq adaptasiya tədbirlərinin hazırlanması üzrə ekspert qrupunun iclası keçirilib. İclasda **ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev** bildirib ki, Xəzər dənizində suyun səviyyəsi son 5 il ərzində 69 santimetr, son 10 ildə 114 santimetr aşağı enib. Nazirin sözlərinə görə, bu vəziyyət sahilboyu zonalara, eyni zamanda balıqçılığa, dəniz nəqliyyatına, limanların fəaliyyətinə, tikinti və sahil zonasında yaşayan əhaliyə təsir göstərir.

O, Azərbaycanın Xəzər dənizində birgə ekoloji monitorinqlərin planlaşdırılması və həyata keçirilməsini təklif etdiyini deyib: "Yaxın illərdə dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsi ilə bəzi endemik növlərin itirilməsi və Xəzər dənizinin biomüxtəlifliyinə azalması mümkündür. Buna görə də məsələyə xüsusi diqqət yetirilməlidir".

M.Babayevin sözlərinə görə, Xəzər dənizinin Azərbaycan mənsub olan bölməsində ekoloji vəziyyətin qiymətləndirilməsi, dənizin bioloji ehtiyatlarının və hidroloji vəziyyətinin öyrənilməsi və dəniz ətraf mühitinə mümkün neqativ təsirlərin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi mütəmadi ekspedisiyalar keçirir.

Məlumat üçün qeyd edək ki, Xəzər dənizi Yer kürəsinin ən böyük qapalı su hövzəsidir. Su hövzəsi okean səviyyə

yəsindən 27,67 metr aşağıdadır (2017-ci il). Dənizin uzunluğu 1200 kilometr, maksimal eni 466 kilometr, minimal eni 204 kilometr, sahəsi 392 min kvadrat kilometr, suyunun həcmi 79 min kubkilometrdir. Orta dərinliyi 207 metr, ən dərin yeri 1025 metrdir (Lənkəran çökəkliyi).

Dənizin qidalanmasında Volqa çayının xüsusi əhəmiyyəti var. Bu çay vasitəsilə dənizə ümumi illik axar 80 faiz, digər çaylar - Kür 6 faiz, Ural 5 faiz, Terek, Sulaq və Samur birlikdə 4,5 faiz, İran ərazisindən Səfidrud, Şirrud, Gürgan və s. 4,0-4,5 faiz təşkil edir.

ETSN-in Ekoloji Siyasət şöbəsinin müdür müavini Rafiq Verdiyevin verdiyi məlumata görə, 2070-ci ilə qədər Xəzər dənizində suyun temperaturunun 1,7, əsrin sonuna qədər 2,1 dərəcə artması qeydə alınabilir: "Ssenariyə görə, əgər ölkələr heç bir tədbir görülməsə, əsrin sonuna kimi temperatur 4,5 dərəcə arta bilər ki, nəticədə səviyyə 3,7 metr enə bilər".

Dənizdə suyun çəkilməsinin sahilə yerləşən sənaye, istehsal və nəqliyyat obyektlərinə mənfi təsiri qaçılmazdır. Artıq Xəzərdə suyun azalması artıq bir sıra iqtisadi problemlər yaradır. Belə ki, son 20 ildə Xəzər dənizində suyun səviyyəsinin iki metrə yaxın aşağı düşməsi ölkənin ikinci böyük elektrik stansiyası olan və Bakının 40 faizdən artıq ərazisini elektrik enerjisi ilə təchiz edən, ümumi gücü 800 MVt olan "Şimal" Elektrik Stansiyasının işində ciddi çə

tinliklər yaradıb: suyun səviyyəsinin gündən-günə aşağı düşməsi stansiyanın soyutma suyu ilə təchiz olunmasında ciddi problemə səbəb olub. Hətta rəsmilərin dediyinə görə, tədbir görülməsə, "Şimal-1" və "Şimal-2" elektrik stansiyalarının yaxın perspektivdə fəaliyyətini təminləməsi qəbul edilə bilməz idi. Bu təhlükəni aradan qaldırmaq üçün "AzərEnerji" ASC tərəfindən Xəzər dənizinin içərisinə doğru soyuq suyun 8 metr dərinlikdən götürülməsi imkan verən 540 metr uzunluğunda estakada və 2 yerdə su nasos stansiyası tikilib.

Onu da bildirək ki, Xəzər dənizinin şimal hissəsi - Rusiya, Qazaxıstan zonalarında suyun səviyyəsi dayaz, cənub hissəsi - Azərbaycan, İran və Türkmənistan zonalarında isə daha dərinləşir. Buna görə də yükdaşıma üçün ən əlverişli şərtlər məhz üç ölkənin limanlarındadır.

Ələt limanı Azərbaycanın yeganə beynəlxalq tələblərə cavab verən ticarət limanıdır. Bakıdan 70 kilometr cənubda - dənizin iritutulmuş yük gəmilərini qəbul etməyə imkan verən dərinliyə malik olduğu ərazidə yaradılan liman 7-10 min ton tutumu olan gəmilərə qulluq etmək qabiliyyətindədir.

Hökumət nümayəndələrinin dediyinə görə, inşa olunan liman akvatoriyasında dibdərinləşdirmə işləri aparılıb, uzunluğu 7,5 kilometr, dönmə dairəsinin diametri 450 metr olan giriş kanalı inşa olunub. Bu kanal və dönmə akvatoriyası Xəzər dənizində

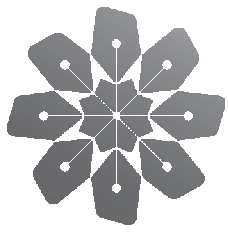
üzən bütün növ gəmilərin limana təhlükəsiz və sərbəst yanılmasını təmin etmək imkanı verir. Hazırda limana çəkisi 7000-10 000 tona qədər olan gəmilər daxil olur ki, mövcud dərinlik bunun üçün kifayət edir. Layihələndirmə zamanı liman akvatoriyasında dərinliyin 7 metrdən 9 metrə qədər artırılma imkanı da nəzərə alınıb ki, bu da gələcəkdə çəkisi 12 min tona qədər olan gəmilərin də limana sərbəst yanılmasını təmin edəcək.

Rəsmilərin verdiyi məlumata görə, limandakı Ro-ro terminalındakı sistem suyun səviyyəsinin enib-qalxmasından asılı olmayaraq gəmilərin təhlükəsiz şəkildə körpüyə yanılmasını təmin edir.

"Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı" QSC-nin mətbuat xidmətinin rəhbəri Elmar Həbiblinin "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Xəzər dənizində suyun səviyyəsinin azalması ilə bağlı yaranan hazırkı vəziyyət Bakı Limanının fəaliyyətinə ciddi təsir etmir: "Bakı Limanının hövzəsində hazırkı dərinlik dənizdə üzən və ən çox quru yük götürən gəmilərinin suda hərəkətinə tam uyğundur. Hazırda ən böyük gəmilərin belə limana daxil olub və tərk etməsində heç bir maneə yoxdur. Limanda mütəmadi olaraq dib dərinliyinin ölçülməsi işləri aparılır. Nə zaman sa zərurət yaranarsa, limanda müvafiq dibdərinləşdirmə işləri aparılacaq. Ümumiyyətlə, suyun səviyyəsi çəkilməsə belə, dünya praktikasında limanlarda hər 7-8 ildən bir dibdərinləşdirmə işləri həyata keçirilir. Bizdə liman 5 ildir fəaliyyətə başlayıb, hələlik belə işlərə ehtiyac yoxdur".

Onu da bildirək ki, ötən ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi yekunların dair müşavirədə Ələt limanının genişləndirilməsi planlarından danışarkən Prezident İlham Əliyev suyun səviyyəsi azaldığına görə limanın genişləndirilməsi planında dibdərinləşdirmə işlərinin də nəzərə alınmasının lazım olduğunu deyib: "Dibdərinləşdirmə işləri də aparılmalıdır. Çünki Xəzərin suyunun səviyyəsi düşür. Ona görə gəmilərin daha sürətlə gedib-gəlməsi üçün yeni kanallar qazılmalıdır. Odur ki, dibdərinləşdirmə işləri də, bunlar da nəzərdə tutulur".

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Erməni rejissorun telefonla çekdiyi kino beynəlxalq festivalın qalibi olub. Rejissor Şoğakat Vardanyanın “1489” filmi Hollandiyanın məşhur İDFA beynəlxalq sənədli film festivalında qalib seçilib. Qeyd edək ki, debüt olan filmi əsgərin bacısı çəkib. Rejissor “Qarabağda etnik təmizləmə” məlumatlarını da titrlərə əlavə edib. Beləliklə, Şoğakat Vardanyan “1489” filmi işğalçı əsgərin hekayəsini dünyaya “əzabkeş xalqın faciəsi” kimi təqdim edib.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycan Kinematografıqlar İttifaqının katibi Əli İsa Cabbarov qeyd edib:

“Bu hələ İDFA-dır, Kann və Oskarı gözləyəcəyik, yoxsa kino sahəsindəki dövlət vəsaiti idarəçiliyi ilə bağlı yaranmış çəşqinliğı çevik ləğv edib, kəmiyyət və keyfiyyətə yüksək addımlar atacağıq?”

Nə qədər beynəlxalq kino arenalarında “Xocalı” baş verməyib, ildə iki dəfədən az olmayaraq, zəkali münşif heyəti ilə layihə, şərtləri zəkiləşmiş müsabiqə, ildə 3 dəfədən az olmayaraq, ssenari müsabiqəsi keçirmək, Kinematografıqlar İttifaqları rəhbərliyi ölkə rəhbərliyi ilə eksklüziv əlaqələrindən istifadə edib sət addımlar atmamış, kino ictimaiyyəti ilə sıx, davamlı, məhsuldar iş birliyi qurmaq lazımdır”.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın öz ərazilərinin işğaldan azad etməsindən, Zəfərdən artıq 3 ildən çox vaxt keçib. Bu illər ərzində Qarabağ hadisələri, həqiqətlərimiz barədə barmaqla sayılacaq filmlər çəkilib ki, onlar da beynəlxalq festivallara çıxarılmayıb. Halbuki təkə Şuşanın işğaldan azad olunması, əfsanəvi Şuşa döyüşləri ilə bağlı ortaya çox möh-

təşəm filmlər çıxartmaq olardı. Lakin nədənsə hələlik bunu görə bilmirik.

Yalnız aylar öncə Vəqif Mustafayev əvvəl “Fəryad 2”, daha sonra isə “Hayat, deyəsen, gözəldir” adlanan filmi çekdi. Lakin kino tənqidçiləri bildirdilər ki, adıçəkilən film heç də Zəfər, Şuşaya bayraq sancan əsgərlərimizin, şəhidlərimizin şücaətini əks etdirən bir qəhrəmanlıq salnaməsi, Azərbaycan təməşəçisinin gözlediyi kimi film olmadı.

Ermənilər isə dayanmadan, hələ müharibə gedə-gedə, müharibədən sonra Azərbaycan əleyhinə olan uyduurma filmlər çekir, böyük, nüfuzlu beynəlxalq film festivallarına təqdim edir, əksər hallarda da mükafatlar qazanırlar.

Məsələn, bir müddət əvvəl ermənilərin Aprel döyüşləri haqda çekdikləri uyduurma film ABŞ-ın nüfuzlu 19-cu “Accolade Qlobal Film Yarışması”nda əsas mükafata layiq görölüb. Xatırladaq ki, 2022-ci ildə rejissor Roman Muşeqyan tərəfindən çekilən film “Bahar...” adlanır və 2016-cı ildə baş vermiş Aprel döyüşlərinə həsr olunub. Filmdə ermənilər özlərini soyqırma məruz qalan tərəf kimi göstərərək, əsl həqiqətləri təməmilə uyduurlar. Film “Ac-

“Azərbaycanda kino sahəsində xaos yaşanır” Kinorejissordan ilginç açıqlamalar

colade Qlobal Film Yarışması”nın “Ən yaxşı şou film” kateqoriyasında qalib olub. Həmçinin Ermənistanda “Fəxri mükafat”a layiq görölüb.

Onu da əlavə edək ki, Azərbaycan əleyhinə olan uyduurma “Bahar...” filmi həmçinin ABŞ-da “Sərhədsiz Sənədlər” Beynəlxalq Film Festivalında qalib olaraq, “Mükəmməllik Mükafatı”na layiq görölüb, Amerika festivalı “Qlendeyl Beynəlxalq Film Festivalı”nın müsabiqə proqramına daxil edilib.

Bu kimi filmlərin siyahısı çoxdur. Bəs niyə hələ də Azərbaycanda Qarabağ həqiqətləri, Şuşa döyüşləri, Zəfəri, Azərbaycan həqiqətləri haqda bədii filmlər çekilmir? Kinematografiyaçılar bunu hansı səbəblə əsaslandırır?

Mövzu ilə bağlı tanınmış kinorejissor Namiq

Ağayev “Yeni Müsavat”a danışib: “Bəli, Zəfərimizdən artıq 3 ildən çox vaxt keçib, lakin bu müddət ərzində bununla bağlı bir dənə də olsun bədii film çekilməyib. Bu çox ayıbdır və heç bir dəftərə yazılacaq məsələ deyil. Hətta bunun məntiqi də yoxdur ki, niyə biz bu mövzuda film çekmirik. Ermənilər artıq bu mövzuda azı 4-5 bədii film çekib.

Hesab edirəm ki, bu mövzuda hələ də film çekə bilməməyimizin əsas səbəblərinin biri, birincisi maliyyə problemdir, buna büdcə ayrılmasındır.

Belə ki, biz rejissorlar həm böyük, həm də kiçik sjetlərlə ssenarilər yazırıq, amma maliyyə problemi nəticəsində onu çekə bilmirik. Məsələn, artıq bir neçə ildir ki, Qarabağ, İrevan xanlığı haqqında film hazırlayıram. Am-

ma maliyyə problemi səbəbindən hələlik bu işlərimi reallaşdırı bilmirəm.

Məlum olduğı kimi, Qarabağ müharibəsi haqqında film çekilməsinin məsuliyyətinin bir müddət əvvəl Türkiyənin üzərinə qoymuşdular. Belə ki, təcrübə barteri etmək istəyirdilər, amma bu sistem də alınmadı.

Həm də mənə elə gəlir ki, həm də kinoçular arasında şüuraltı bir qorxu var. Düşünülər ki, çekərlər, birdən alınmaz. Bir mən, bir də Elxan Cəfərov qorxmur. Məsələn, Şuşanın işğaldan azad edilməsi, əfsanəvi Şuşa döyüşləri ilə bağlı film çekməyə hazırıq, yəni həm material, həm də ssenari baxımından. Amma ssenarilərin təsdiqi ilə bağlı o qədər şərtlər irəli sürülür ki, sonda ssenaristlərin də həvəsi olmur. Hesab edirəm

ki, şərtləri irəli sürən təşkilat gərək bu məsələdə ssenaristlərə köməklik göstərsinlər, hansısa blankların doldurulmasında onlara yardımçı olsunlar. Yəqin ki, hansısa kinonun çekilməsi ilə bağlı təqdim olunan son şərtlərlə tanışsınız. Adam onlara baxanda, vallah, həvəsi “qaçır”.

Onu da qeyd edim ki, beynəlxalq festivallar erməni-Azərbaycan mövzusu olanda nə erməni, nə də Azərbaycan tərəfinin qəbul etmirlər, bildirirlər ki, bu region üzrə problemdir. Amma ermənilər bu mövzunu çox böyük ustalıqla işləyib, festi-

vallara təqdim edirlər və mükafatlar da qazanırlar. Daha bir məsələ, bir sıra erməni sənəçiləri bu müharibə ilə bağlı film çekəndə Azərbaycan əsgərlərini “ilan-qurbanğa”, əcaib şəkildə vermirlər. Ona görə də onların filmləri keçərli olur.

Əlbəttə ki, ermənilər dayanmadan Qarabağ mövzusunda film çekirlər. Çünki onlar uduzan millətdir və uduzan millətin də çekdiyi kino sanki daha qəhrəmanlıq simasında olur. Beləliklə, çox təəssüf ki, Azərbaycanda kino sahəsində hələ ki bir xaos yaşanır və bu xaosu aradan qaldırmaq çox çətin məsələdir. Mədəniyyət Nazirliyində də tez-tez rəhbər dəyişikliyi olur, təzə gələn bu problemi köhnənin üzərinə atır, digər təzə gələn o birinin üzərinə atır, nəticədə xaos bitmir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

""TikTok"la bağlı qanun qəbul etməyin vaxtı çatıb" Hikmət Babaoğlu: “Rəsmi şəxslərin də müzakirələrə qoşulması göstərir ki, artıq bağlanması ilə bağlı qənaət formalaşdırılıb”

Xeyli vaxtdır ki, bəzi ölkələrdə “TikTok” sosial şəbəkəsinin cəmiyyətə, ailə dəyərlərinə və insan münasibətlərinə vurduğı zərblərlə bağlı həyəcan signalı çalınmaqdadır. Artıq bir sıra Şərqi və Avropa ölkələrində bu platformanın fəaliyyəti ya tam, ya da qismən məhdudlaşdırılıb. Bir neçə gündür ki, qardaş Türkiyədə də “TikTok”la bağlı narazılıqlar yüksək həddə çatıb. Artıq rəsmi şəxslər də özlərinin “Facebook”, “Twitter” sosial şəbəkə hesablarında və yerli mətbuata açıqlamalarında onun cəmiyyətə və ailə dəyərlərinə böyük zərbə vurduğunu açıq şəkildə söyləyirlər.

Azərbaycanda da bir neçə dəfə, hətta 44 günlük Vətən müharibəsində və cari ilin sentyabr ayında baş tutan 24 saatlıq antiterror əməliyyatları ilə bağlı bir müddətlik məhdudlaşdırıldı.

Bəs ölkəmizdə də “TikTok” bağlana bilirmi?

Bizim.media-nın bu və digər suallarını cavablandırın

Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoğlu da sosial şəbəkələrin milli-mənəvi dəyərlər üzərində təzyiq yaratdığını və zərbə vurduğunu təsdiqlədi: “Xüsusilə də “TikTok” kimi vasitələrlə insanların beyni və şüuru manipulyasiya edilir. Bu kimi şəbəkələrin əsas hədəfi, idraki keyfiyyəti tam formalaşmamış gənclərdir. Bu şəbəkə-

də yayılan videoların ekseriyəti bizə subminal mesaj göndərir. Belə ki, hər bir insan bir saniyədə 24 kadr görə bilir. Amma “TikTok”da yayımlanan 25-ci kadrla emosional yaddaşımıza müraciət olunur. Bu yaddaşa hansı informasiyalar ötürülürsə, beynimizə adi

yaddaşdan daha tez həkk olunur və beləliklə, oradan gələn direktivlərin icraçısına çevrilirik”.

Deputat Türkiyədə bununla bağlı müzakirələrin başlanmasının səbəbsiz olmadığını vurğulayıb: “Rəsmi şəxslərin də müzakirə-

rələrə qoşulması göstərir ki, artıq ciddi təhlillər aparılır və bağlanması ilə bağlı qənaət formalaşdırılıb. Bu baxımdan da düşünürəm ki, sosial-ictimai həyatımızda bu şəbəkə olmasa, heç nə yerindən oynamayacaq və dünyə qədər də həyatı-

mızda yox idi. Bu gün sevin-diricidir ki, Azərbaycanda milli mənəviyyət və milli dayanıqlılıq baxımından ailə institutu çox möhkəmdir. Düşünürəm ki, elmi-kütləvi immunitet vasitəsilə də bunun öhdəsindən gəlmək olar”.

“TikTok”un global informasiya imperalizminin beyin məhsulu olduğunu söyləyən müsahibimiz bildirib ki, onların şəbəkə vasitəsilə ötürdükleri mesajlar da ailə və milli-mənəvi dəyərlərə yönəlib: “Əsas qorxu da bundan ibarətdir. Bu kimi vasitələr də dediyim imperalizmin cəbbəxanasıdır və dəyərlərimizi hədəfə alaraq atəş açır. Müasir cəmiyyətlərdə olduğu kimi, Azərbaycanda da bu məsələ aktualdır və belə resurslarla bağlı tənzimləyici qanunların qəbul olunmasının vaxtı gəlib çatıb”.

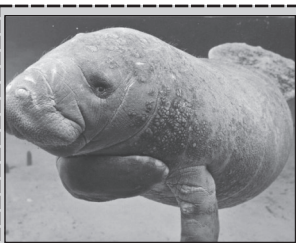

MUSAVAT

Son səhifə

N 214 (8350) 29 noyabr 2023

ABŞ-a məxsus məşhur lüğət də ilin sözünü seçdi

ABŞ-da illər öncə sevgilisindən ayrı düşən tənha lamantin tapıldı

67 yaşlı Romeo adlı lamantin rezonans yaranan heykəsi son aylarda dünyanın hər yerində ictimaiyyətin diqqətini cəlb edib. Artıq bir neçə ildir ki, heyvan əvvəllər orka Lolitanın öldüyü ABŞ-ın Florida ştatında Mayami okeanariumunda kiçik hovuzda tamamilə tək yaşayırdı. Heyvan 1956-cı ildən bəri akvariumda yaşayırdı. Aprel ayında onu sevgilisi Cülyetta ilə birlikdə kiçik doqquz metrlik hovuzda yerləşdiriblər. Lamantinlərin bir neçə uşağı dünyaya gəlib. Bir anda Romeonu ondan ayırırlar. İndi onun yoldaşı hələ də okeanariumda yaşayır. Lakin o, "məşhurlar" üçün nəzərdə tutulmuş əsas meydançada ayrıca akvariumda saxlanılır.

Qeyd olunur ki, lamantinlər vəhşi təbiətdə 50-60, okeanariumlarda isə 65 yaşa qədər yaşayırlar. Romeonu öz növünün ən qədim uzunömürlüsü hesab etmək olar. Mütəxəssislər lamantinlərin cüt və ya qrup halında yaşamaqları zaman psixoloji cəhətdən əziyyət çəkən yarım-sosial heyvan olduğunu izah edərək, həyəcan təbii çalır. Ancaq uzunömürlü Romeo nədənsə hələ də tamamilə tək yaşayır.

ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi artıq okeanariumun bu cür hərəkətlərini tənqid edib. Səlahiyyətli heyvana kifayət qədər yaxşı baxılmadığını və tam təcrid olunmuş vəziyyətdə saxlanıldığını qeyd ediblər.

Lamantinlər ABŞ-da nəslin kəsilməkdə olan kritik növlər kimi təsnif edilir. Floridada vəhşi təbiətdə cəmi 7500 fərd qalıb. Bu il 500-ə yaxın lamantin müxtəlif səbəblərdən ölüb.

Xatırladaq ki, 2023-cü ilin avqustunda okeanariumda yaşayan ən yaşlı orka olan 57 yaşlı Lolitanın Mayami dəniz akvariumunda öldüyü məlum olub. O, ömrünün 50 ilindən çoxunu okeanariumun hovuzunda keçirib.

ABŞ-ın "Merriam-Webster's Collegiate Dictionary" izahlı lüğətinin tərtibatçıları 2023-cü ilin sözünü seçib. Məlum olub ki, bu "authentic" ("mötəbər") sifətidir. Bildirilir ki, bu söz süni intellektin inkişafı fonunda axtarıslara uyğun olaraq seçilib. Redaktorlar "authentic" sözünə bir neçə tərif veriblər: yalansız, əsl, etibarlı, faktlara uyğun, orijinala bənzər, əsas xüsusiyyətləri çatdıran. Qeyd edək ki, "Merriam-Webster"

komandası lüğət saytında axtarış sorğularının təhlili əsasında ilin sözünü seçirlər.

Xatırladaq ki, "Kembridge" ingilis dili lüğəti ilin sözü kimi "to hallucinate" (hallüsinasiyaya tutulmaq) terminini seçib. Bu söz də süni intellekt sahəsi ilə əlaqədardır, ancaq mənası ABŞ-a məxsus lüğətin seçdiyi sözə ziddiyyət təşkil edir. "To hallucinate" - neyron şəbəkəsinin yalan məlumat istehsal etdiyi bir vəziyyət deməkdir.

Çinin yeni kəşfi: at və tərəvəz tullantıları ilə uçan təyyarələr

Çində hər il at və tərəvəz qalıqlarından əldə edilən 150 min tullantı dayanıqlı yanacaq əldə edilməsi üçün təkrar emal edilir və daha sonra hava yolu şirkətlərinə satılır. Dayanıqlı aviasiya yanacağı adlanan bu yanacaq növü hazırda istismarda olan təyyarələrdə istifadə edilə bildiyi üçün bu sahənin karbondan təmizlənməsində ən sadə üsul hesab olunur. Bu üsul vasitəsilə CO2 emissiyalarında (tullantılarında - red.) 80 faiz nisbətində əhəmiyyətli azalma təmin edilir.

Ən maraqlısı isə odur ki, bu yanacaq çox müxtəlif tullantılardan əldə edilə bilər. Məsələn, ağacdan və ya kənd təsərrüfatı qalıqlarından, yosunlardan, biokütlədən və ya, hətta emal edilmiş yağdan istehsal oluna bilər ki, bu da onları daha da səmərəli edir.

Bu yağlar bəzi bölgələrdə, məsələn, at və tərəvəz qalıqlarının yüksək qiymətləndirildiyi Çində qızıl mədənləri hesab oluna bilər. Çinin cənub-qərbindəki Çenqduda bu emal edilmiş yağlar "Jet" təyyarələr üçün yanacaq kimi istifadə olunur.

Şəhərdəki restoranlarda hər il qırmızı, yağlı maye şəklində 150 min ton tullantı istehsal edilir.

"Jinshang" şirkəti bu tullantıları toplayır, emal edir və filtrasia edir. Tullantılar daha sonra nəhəng çəlləklərə tökülür, qalan su və yad maddələrin təmizlənməsi üçün saflaşdırma proseduruna məruz qalır. Nəticədə açıq sarı rəngli, sənaye tipli yağ əldə edilir.

Bu məhsul daha sonra əsasən Avropa, ABŞ və Sinqapura ixrac edilir. Onlar da bu məhsulu hava yollarına satılan dayanıqlı aviasiya yanacağına çevirirlər.

Cənubi Koreyada it əti qadağan edildi

Cənubi Koreya hökumətinin it ətinin yeməklə bağlı qadağası fermerləri ayağa qaldırıb. Onlar hökuməti iki milyon iti paytaxt küçələrinə buraxmaqla hədələyirlər. İslahat əleyhdarları - ilk növbədə təsərrüfat sahibləri parlament binası qarşısında etiraz aksiyası keçiriblər. Onların sözlərinə görə, qadağa onların işlərinin sonu olacaq. Bu səbəbdən fermerlər təhdidlərə əl atıblar və artıq ehtiyac olmadığı üçün milyonlarla iti küçələrə buraxacaqlarını bildiriblər.

Qeyd edək ki, ölkədə restoranlar və qəlyanaltılar üçün itlər donuz və ya inək kimi xüsusi fermalarda yetişdirilir. Onlar, adətən altı aydan bir yaşa qədər kəsilir.

Dünyanın ən qədim aysberqi qəfildən hərəkət etməyə başlayıb

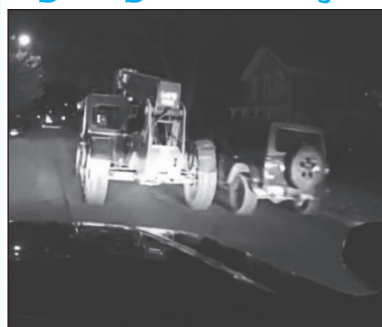
Dünyanın ən böyük aysberqi 30 ildən sonra ilk dəfə hərəkət etməyə başlayıb. 1986-cı ildə buz şəfindən qoparaq sonradan uzun illər Ueddel dənizində qalan "A2-3a" Antarktika aysberqi qəfildən Cənubi okeana (Antarktik okean) doğru sürünməyə başlayıb. Bu barədə Britaniya Antarktika Xidməti xəbər verib. Bildirilir ki, peyklər onun hərəkətə başlaması üçün kifayət qədər əridiyini göstərib. Güclü küləklər və cərəyanlar isə buna şərait yaradıb.

"A23a" dünyanın ən qədim aysberqlərindən biridir, təxminən bir trilyon ton ağırlığındadır və təxminən 4000 kvadrat kilometr ərazini əhatə edir. Bu ölçüdə hərəkət edən aysberq nadir hallarda rast gəlinirdi üçün alimlər onun trayektoriyasını izləmək niyyətindədirlər.

Bunları bilirsiniz?

- * Döş qəfəsindən çıxarılan insan ürəyi qısa müddət döyünə bilir. Çünki onun özünün xüsusi elektrik sistemi var və ətraf mühitdən elektrik ala bilir.
- * Mədə turşusu o qədər güclüdür ki, bədən hər 3-4 günə tamamilə yeni selikli qışa yaranır.
- * İnsan burnu 50 min qoxunu ayıraraq saxlaya bilər.
- * İnsan saatda 160 km sürətlə asqırır. Bəlkə də daha çox.
- * Qan damarlarının ümumi uzunluğu 96 min kilometrdir. Bu da ekvator xəttini iki dəfədən artıq fırlanmağa bərabərdir.
- * İnsan bədənində yük maşınının 32 km məsafə qət edə biləcəyi qədər enerji istehsal edilir.
- * İnsan gözü o qədər həssasdır ki, aydın gecədə səmaya baxsa Andromeda görmək olar. Yəni gözəl bizə ən yaxın və 2,5 milyon işıq ili uzaqda yerləşən qalaktikada zəif rəngli ləkələri ayırd edə bilər.
- * İnsan xoruldayan zaman 80 desibəl gücündə səssiz çıxır. 85 desibəldən yuxarı səs insan sağlamlığı üçün təhlükəlidir.
- * İnsan 7000000000000000000000000000000 (7 oktilion) atomdan ibarətdir.
- * Heyronlar saatda 240 kilometr sürətlə siqanl otürürlər.
- * İnsanın ürək ritmləri və mimikası qulaq asdığı musiqidən asılı olaraq dəyişir.
- * Yatmayanda insan beyni bir lampa üçün kifayət edəcək qədər elektrik enerjisi istehsal edə bilər.
- * İnsan sümüyü poladdan möhkəmdir. Belə möhkəmliyə baxmayaraq sümüklərin 31 faizi sudan ibarətdir.
- * İnsan gözü kamera kimi qiymətləndirilsə o, 576 meqapiksel olar. Müqayisə üçün deyək ki, ən güclü fotoaparət olan Mamiya DSLR da bu rəqəm 80 meqapikseldir. Ən yüksək rəqəmə malik cihazın qiyməti isə 34 min dollardır.
- * İnsan gözü 10 min rəngi seçə bilər.
- * Əgər insan DNT-ni açmaq mümkün olsa, 16 milyard km-lik zəncir yaranardı. Bu isə Yerdən Plutona və əks istiqamətdə olan məsafə qədərdir.
- * İnsan yaddaşı 1 kvadrillion bit informasiya saxlaya bilər.

ABŞ-da yeniyetmə 15 ton ağırlığında maşın oğurladı

ABŞ-ın Miçigan ştatında 12 yaşlı məktəbli 15 ton ağırlığında iriqəbaritli yükləyici avtomobili oğurlayıb.

Polis bir saatdan çox müddətdə 15-20 mil/saat (təxminən 24-32 km/saat) sürətlə yeniyetməni maşınla təqib edib.

Bu əsnada yeniyetmə onlarla avtomobilə zərər vurub, lakin xəsarət alan olmayıb.

Maşın oğrusunu, nəhayət ki, tutmaq mümkün olub. Polis əməkdaşları onu nəzarətə götürüblər. Məlum olub ki, yükləyici avtomobil liseyin həyətidə kilidsiz və nəzarətsiz vəziyyətdə, açarları isə kabinetində olub. Buna görə də yeniyetmə oğlan maşını oğurlamaq qərarına gəlib.

Uludağda qış yuxusuna gedə bilməyən aylar turizm mərkəzinə "hücum etdilər"

Türkiyədə turizmin əhəmiyyətli mərkəzlərindən biri olan Uludağda qış yuxusuna gedə bilməyən və meşədə yemək tapa bilməyən aylar yaşayış məntəqəsinə gələrək yemək axtarmağa başlayıblar.

Təbiətdə üç aydan yeddi aya qədər müddəti yuxu içində keçirən, mövsümdən asılı olaraq noyabr və ya dekabr aylarında yuxuya gedən və mart-aprel ayları arasında oyanan aylar qış yuxusunu unudublar. Uludağda üç ayının gözünü yuxu tutmayıb.

Sarıalan yaşayış məntəqəsinə gələn aylardan biri qar üzərində onu lentə alan işçilərə hücum edib. Həmin görüntülər anbaan qeydə alınıb.

Daha sonra ərazidəki restoran sahibləri aylara çörək yedizdiriblər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 3154

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500